

Razvojna strategija obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva " Duša Baranje "

Jelečević, Magdalena

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:243190>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-19**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Magdalena Jelečević

Sveučilišni diplomski studiji Agroekonomika

**RAZVOJNA STRATEGIJA OBITELJSKOG POLJOPRIVREDNOG
GOSPODARSTVA „DUŠA BARANJE“**

Diplomski rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Magdalena Jelečević

Sveučilišni diplomski studiji Agroekonomika

**RAZVOJNA STRATEGIJA OBITELJSKOG POLJOPRIVREDNOG
GOSPODARSTVA „DUŠA BARANJE“**

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. prof. dr. sc. Jadranka Deže, predsjednik
2. prof. dr. sc. Tihana Sudarić, mentor
3. doc. dr. sc. Jelena Kristić, član

Osijek, 2024.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. PREGLED LITERATURE	3
2.1. Obilježja i posebitosti ruralne turističke destinacije	4
2.2. Profil ruralnog turista.....	5
2.3. Pretpostavke razvoja ruralnog turizma	7
3. MATERIJAL I METODE.....	8
4. REZULTATI.....	9
4.1. Prirodne atrakcije.....	10
4.2. Kulturne znamenitosti.....	12
4.3. Tradicionalne – turističke manifestacije	14
4.4. Gastronomija	16
4.5. Općina Bilje.....	19
4.6. Znamenitosti i kulturne manifestacije Bilja.....	21
5. RASPRAVA.....	25
5.1. Opis ruralno turističkog proizvoda/usluge	26
5.2. Ciljno tržište	29
5.3. Pozicioniranje	30
5.4. Plan izrade promocijske podloge za ruralno turistički proizvod/uslugu	33
5.5. Implementacija	39
5.6. SWOT analiza obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“	41
6. ZAKLJUČAK	43
7. LITERATURA.....	44
8. SAŽETAK.....	46
9. SUMMARY	47
10. POPIS TABLICA.....	48
11. POPIS SLIKA	49
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA	
BASIC DOCUMENTATION CARD	

1. UVOD

Baranja predstavlja područje koje je poseban i jedinstven spoj tradicije, običaja, kulture i gastronomije te kao takva savršeno funkcionira. Na području Baranje svakodnevno se organiziraju brojne aktivnosti i manifestacije putem kojih se doprinosi očuvanju lokalnog identiteta i tradicije, štiti okoliš te jača autohtona tradicijska, ali i ekološka proizvodnja. Uz prirodne ljepote koje ju karakteriziraju, Baranja je izuzetno prepoznatljiva i zbog svoje specifične gastronomske ponude koja ima vrlo dugu i hvalevrijednu tradiciju. S obzirom na bogatu floru i faunu, prepoznatljivu slavonsku gastronomiju te prirodne ljepote krajolika, Baranja je prepoznata kao područje koje sadrži sve preduvjete za kvalitetan razvoj ruralnog turizma. U vrijeme užurbanosti i stresa koji nas svakodnevno okružuju, ruralni turizam predstavlja idealnu mogućnost provođenja ugodnog odmora te barem nakratko osigurava odsutnost od stresom opterećene svakodnevice. Unaprjeđenje i razvoj ruralnog turizma na području Baranje posebno se odražava na gospodarski razvoj područja, kao i na poboljšanje kvalitete života stanovnika, čime se sprječava depopulacija stanovništva, koja predstavlja jedan od najvećih izazova današnjice za Hrvatsku, ali i za ekonomski puno razvijenije zemlje.

U posljednje vrijeme se u Baranji počinje osnivati sve veći broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava među kojim se posebno ističe obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ koje se nalazi u Bilju. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“, čiji su vlasnici Sanja i Danijel Antonović, osnovano je 2022. godine te se još uvijek razvija. Istraživajući okolinu i prirodne ljepote koje su ih okruživale, pronalaze mljekaru gdje se uzgajaju razne domaće životinje, koje su ih oduševile svojom umiljatošću i pitomosti te ističu kako im je taj trenutak proveden sa životinjama, a osobito njihovoj djeci zauvijek urezan u sjećanje kao najbolji doživljaj tog ljeta. Vođeni činjenicom kako u Slavoniji i Baranji nema sličnog projekta, odlučuju se za osnivanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koje upravo to i nudi.

Kako u turizmu, tako i u ostalim gospodarskim granama, oglašavanje putem društvenih mreža, koje podrazumijeva kvalitetnu prezentaciju proizvoda i usluga, posljednjih godina bilježi sve snažniji trend. Korištenjem brojnih komunikacijskih i informacijskih tehnologija koje se nude, u cilju privlačenja što većeg broja zainteresiranih posjetitelja, mnogobrojni gospodarski subjekti stekli su konkurentsku prednost na tržištu. Nove tehnologije gospodarskim subjektima osiguravaju direktno povezivanje s potrošačima, ostvarujući izravnu komunikaciju s njima.

1.1. Cilj istraživanja

Ruralni turizam značajno pomaže očuvanju lokalnog identiteta i tradicije, kao i razvoju ruralnih krajeva na osnovu održivog razvoja. Značajan je element ekonomskog, društvenog i turističkog rasta i razvoja ruralnih područja. Cilj rada je prikazati obilježja i posebitosti ruralnog turizma te ulogu i važnost njegovog unaprjeđenja i razvoja kao pokretača revitalizacije ruralnih područja. Jedan od ciljeva rada je predstaviti prirodne atrakcije i kulturnu baštinu Baranje kao područje prepoznato za kvalitetan i održiv razvoj ruralnog turizma, koji se iz dana u dan sve više razvija.

Cilj rada je predstaviti razne lokalne manifestacije i događaje te gastronomsku ponudu Baranje. Baranja je prepoznatljiva po vrlo specifičnoj gastronomskoj ponudi koju karakteriziraju domaći i autohtoni proizvodi koji imaju dugu tradiciju i visoku kvalitetu proizvodnje. Također, cilj rada je predstaviti Općinu Bilje, kao područje koje se ističe po uspješnosti razvoja ruralnog turizma. U Općini Bilje se nalazi obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“, koje čini glavni predmet istraživanja rada, čiji je cilj prikazati razvojnu strategiju obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, istražiti ciljno tržište te analizirati pozicioniranje kao strateškog i jednog od ključnih postupaka kojim se utvrđuje uspješnost usluge i poslovanja.

Mnogi gospodarski subjekti zanemaruju te dovoljno ne prepoznaju važnost oglašavanja i promocije svoji proizvoda i usluga, posebno kada je riječ o korištenju mnogobrojnih informacijskih i komunikacijskih platformi, koje im omogućavaju komunikaciju s cjelokupnim tržištem. Stoga je cilj rada istražiti te predstaviti moguća područja oglašavanja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ putem kojih će zainteresirani posjetitelji moći saznati razne informacije vezane uz gospodarstvo te čime ih to gospodarstvo svojom bogatom ponudom može privući. Korištenje novih tehnologija, kao i mnogobrojnih komunikacijskih i informacijskih platformi u cilju privlačenja što većeg broja posjetitelja te povećanja konkurentske prednosti u odnosu na druge subjekte u turističkoj industriji, bilježi rastući trend.

2. PREGLED LITERATURE

U djelu „Ruralna geografija“, autora Woods (2005.), koja se bavi tumačenjem i shvaćanjem suvremene ruralnosti te idejama raznih institucija i udruga o zaštiti i promociji određene teorije o ruralnosti. Glavni naglasak je postavljen na značenju pojma ruralno te kako ga definirati i čitateljima jasno predstaviti. Pojam „ruralno“, kao mnogima jasan i prilično poznat pojam krije razne nedoumice kada je riječ o njegovom definiranju i razumijevanju. Kako Woods (2005.) ističe, koncept ruralnosti je izuzetno značajan jer prezentira način na koji ljudi razmišljaju o svojem identitetu i svakodnevnom životu. Kada je riječ o ruralnim studijama, glavni naglasak je na pristupu koji ruralnost predstavlja društvenim konstruktom. Iz navedenog proizlazi, kako istarživači ruralnog nastoje definirati kako određene stvari, mjesta, prakse, tradicije i ljudi postaju identificirani kao ruralni i kako se to odražava te kakav utjecaj i trag ostavlja na našu svakodnevicu.

Kako tvrdi Tubić (2019.), u djelu „Ruralni turizam: od teorije do emirije“, turizam predstavlja vrlo izazovnu temu za znanstveno-stručne rasprave te ga se izuzetno teško može predstaviti kao jedinstvenu vrstu i oblik u odnosu na ubrzanu dinamiku razvoja u gotovo svakom kutku svijeta. Važnost i uloga ruralnog turizma u procesu socio-demografskog napretka te razvoju ekonomske aktivacije ruralnih područja, izazvala je velik interes za istraživanje, analiziranje te unapređenje ruralnog turizma na područjima koja pokazuju potencijal i mogućnosti za razvoj ruralnog turizma te također navodi kako je za shvaćanje fenomena ruralnog turizma, najprije potrebno razumjeti te jasno definirati njegove osnovne dimenzije.

Tubić (2019.), prema (OECD, 1994., Lane, 1994., Roberts i Hall, 2001.) ističe elemente koji ruralni turizam čine ruralnim:

- lociran je u ruralnim područjima
- utemeljen na naslijeđu i tradicionalnim aktivnostima
- usko povezan s lokalnim obiteljima
- naglasak stavlja na sudjelovanje u aktivnostima, načinu života lokalnog stanovništva te kulturi i tradiciji
- utemeljen je na malom poduzetništvu, otvorenom prostoru te je u izravnom dodiru s prirodom

U mnogobrojnim literaturama različiti autori nastoje što detaljnije analizirati, definirati te na jedinstven način opisati pojam ruralnog turizma koji je sam po sebi vrlo specifičan i

kompleksan. Većina autora definirajući ruralni turizma polazi sa stajališta da se ruralni turizam odvija u ruralnom prostoru, pritom podrazumijevajući širok raspon atrakcija i aktivnosti koje se odvijaju na ruralnom području vezanih uz poštovanje lokalne tradicije i kulture, umjetnosti, gastronomiju, naslijeđe, običaje, prirodne ljepote krajolika koje ga okružuju te usluge i vrste smještajnih kapaciteta te gospodarske djelatnosti koje se na ruralnom području obavljaju. Upoznavanje, učenje i istraživanje načina života na ruralnom području te razni elementi aktivnog odmora primarni su motivi i pokretači za odlučivanje dolaska na ruralno područje. Europska federacija ruralnog turizma *Eurogites* je na generalnoj skupštini, koja se održala u rujnu 2005. godine na Yalti, predstavila opće standarde, odnosno kriterije za definiranje okvira ruralnog turizma vezanih za cjelokupan ruralni prostor Europe. *Eurogites* predlaže da se ruralni turizam opisuje i definira kao prvenstveno multifunkcionalna i održiva aktivnost koja je utemeljena na lokalnim resursima i tradicionalnoj poljoprivrednoj aktivnosti, kulturi te prirodnim vrijednostima na selu ili manjim gradovima gdje turizam ne predstavlja primarni izvor prihoda. Pored općih standarda *Eurogites* predstavlja i standarde za procjenu kvalitete smještaja u ruralnom području koji glavni naglasak stavljaju na opremljenost, okruženje, usluge u smještajnim jedinicama i okruženje, posvećenost gostu, privatnost i ambijent te sigurnost.

2.1. Obilježja i posebitosti ruralne turističke destinacije

Tubić (2019.), tvrdi kako je opisivanje i interpretiranje pojma ruralne turističke destinacije vrlo kompleksno te kako su mnogobrojni autori predstavljajući razne teorije i definicije ruralne turističke destinacije, pokušali kroz svoja djela što točnije i približnije objasniti pojam ruralne turističke destinacije sa svim posebitostima koja se uz navedenim pojam vežu. Prema Demonji i Ružiću ističe kako su atrakcije, pod kojima podrazumijeva prirodne ljepote i klimu, društvene i kulturne čimbenike, infrastrukturu, kapacitete za sport, edukaciju, razinu cijena te mogućnosti za kupovinu, zatim prirodne pogodnosti, cestovnu, željezničku ili zračnu dostupnost, kao neke od najznačajnijih i osnovnih činitelja svih turističkih destinacija. Navedeni činitelji predstavljaju sklop međusobno povezanih čimbenika koje ruralna turistička destinacija predstavlja. Pri definiranju ruralne turističke destinacije u obzir treba uzeti parametre pri kojima je prvenstveno riječ o turističkoj i funkcionalnoj prostornoj cjelini koja sadrži sva turistička i razna druga obilježja.

Kako bi ostvarile što veći stupanj posjećenosti i konkurentnosti na tržištu ruralne turističke destinacije trebaju težiti postizanju što značajnije razine kreativnosti i inovativnosti te stvaranju

prepoznatljivosti i brenda. Iz navedenog proizlazi kako ruralne turističke destinacije na putu postizanja što veće konkurentnosti moraju prenijeti poruku i ukazati potrošačima na svoje posebitosti te kako su one drugačije i jedinstvene, bogatog i kreativnog sadržaja kojim mogu ispuniti razna očekivanja i želje turističkog potrošača. Ruralna turistička područja moraju zainteresiranim potrošačima ukazati na snage koje ona sadrže te kroz tradiciju, kulturnu baštinu, prirodne ljepote krajolika koje ju okružuju, bogatu tradicionalnu gastronomsku ponudu koja se iz dana u dan sve više cijeni i njeguje, izgraditi svoju turističku priču, koja će im donijeti prepoznatljivost i konkurentnost na tržištu te privući velik broj zainteresiranih posjetitelja.

2.2. Profil ruralnog turista

Tubić (2019.), smatra kako nepostojanje jasno deifiniranog pojma ruralnog turizma te brojnosti termina koji se u literaturi navode te razne vrste ruralnih destinacija upućuju na također i složenost te zahtjevno definiranje pojma ruralnog turista. Iz toga proizlazi, kako posjetitelji ruralnog turizma ne predstavljaju jedinstvenu tržišnu skupinu. Prema Petrić (2011.), ih dijeli na:

- obitelji s malom djecom
- stariji građani
- ljudi s posebnim interesima, poput biciklizma, šetnje, planinarenja te istraživanja lokalne povijesti
- dnevni posjetitelji
- osobe s posebnim potrebama.

Ističe kako je od izuzetne važnosti razumjeti odnos između poticajnih i privlačni čimbenika jer su međusobno ovisni i snažno povezani jedan s drugim. Za ruralna područja je karakteristična izuzetno privlačna snaga koju sadrže te koja je vrlo prilagodljiva preferencijama različitim skupinama ruralnog turističkog potrošača. Kada je riječ o privlačnim čimbenicima ruralne turističke destinacije, za svaki pojedini čimbenik, osim primjerice političkog/socijalnog aspekta, odnosno sigurnost, jasno se može utvrditi kako su specifični i autentični za svaku pojedinu ruralnu turističku destinaciju. Poticajni čimbenici poput slobodnog vremena, financijskih sredstava, istraživanja, učenja, stjecanje iskustva, potiču ruralnog turista na odabir ruralne turističke destinacije koja može ispuniti njegove želje i očekivanja. Tvrdi kako je opisivanje potrošačkog profila ruralnog turista Hrvatske vrlo kompleksno, prvenstveno zbog

nedostatka adekvatne i potrebne baze podataka. Tomljenović (2013.) ističe kako su turisti koji posjećuju ruralno područje uglavnom domaći turisti koji su mlađe ili srednje živote dobi te su turisti, čiji broj dolazaka konstantno raste, starije životne dobi uglavnom inozemni turisti. Kontakt s prirodnom, druženje s obitelji i prijateljima, uživanje u prirodnim ljepotama, gastronomiji te upoznavanju tradicije i kulture ruralnog područja ističu se kao neke od najzastupljenijih aktivnosti na ruralnom području.

Tablica 1. Pregled poticajnih (push) i privlačnih (pull) čimbenika

Poticajni čimbenici	Privlačni čimbenici
Eksterni ili objektivni <i>push</i> čimbenici (društveni)	Materijalni ili opipljivi <i>pull</i> čimbenici
1. Izvori informacija (osobni poput društvenih mreža, prijatelja ili neosobni poput reklama ili blogova)	1. Atributi destinacije
2. Kultura i subkultura	2. Usluge prehrane (trgovine hranom, restorani, mogućnosti kuhanja)
3. Demografski faktori	3. Smještaj (privatni smještaj, hoteli, tradicionalni smještaj)
Interni ili subjektivni <i>push</i> čimbenici (psihološki)	Nematerijalni ili neopipljivi <i>pull</i> čimbenici
1. Učenje	1. Mentalna slika o destinaciji (kognitivni aspekt)
2. Motivacija	2. Ambijent destinacije na temelju prethodnog posjeta (afektivni aspekt)
3. Mentalna slika o destinaciji (afektivni aspekt)	3. Politički/socijalni aspekti (sigurnost)
4. Iskustvo	4. Okoliš – vremenski uvjeti

Izvor: autor prema Tubić (2019.)

Dosadašnja istraživanja u svijetu i Hrvatskoj pokazuju kako je zabilježen porast potražnje za ruralnim turističkim destinacijama. Prema OECD (1994.), ističe kako su napredak tehnologije i tehnološka rješenja omogućili bolju i sigurniju povezanost raznih prometnih sredstava, povećanje interesa za specifičnom, jedinstvenom te tradicionalnom gastronomskom ponudom i smještajnim kapacitetima, kao i konstantan porast zainteresiranosti za izvornu baštinu

određenog područja, predstavljaju najznačajnije tržišne čimbenike koji su u prošlosti doprinijeli rastu i razvoju ruralnog turizma, upravo kako to čine i danas.

2.3. Pretpostavke razvoja ruralnog turizma

Kako ističe Tubić (2019.), postoje razne pretpostavke za razvoj ruralnog turizma na određenim područjima te su od velike važnosti za razvoj svih oblika ruralnog turizma. Atraktivnost lokacije, atraktivnost ponude ruralnog turizma te organizacijske, imovinsko-pravne, normativne, infrastrukturne i razvojne, razina uređenosti objekata za prihvat ruralnih turista te edukacijske i promidžbene, smatra najznačajnijim pretpostavkama za kvalitetan razvoj ruralnog turizma. Prema Ružić (2009.), ističe kako određeni lokalitet mora sadržavati određene preduvjete za razvoj djelatnosti kojima će privući zainteresirane posjetitelje te elementima poput povoljne klime, očuvanog i privlačnog okoliša, istraživanje i razgledavanje slikovitog krajolika, manifestacije kreativnog sadržaja te ugodan smještaj koji ukazuju na atraktivnost određenog ruralnog područja. Smatra kako je ruralna turistička ponuda značajno kvalitetnija, ako gospodarstvo posjetitelju omogući istraživanje i kontakt s prirodom, ponudu tradicijskih specijaliteta, seoski ugođaj te ukoliko je posjetiteljev boravak na seoskom gospodarstvu ispunjen gostoprimstvom. Kada je riječ o razvojnim pretpostavkama, Tubić (2019.), prema Ružić (2009.), ističe kako je za uspješan rast i razvoj svake gospodarske aktivnosti, a ujedno i ruralnog turizma od iznimne važnosti osigurati svu potrebnu razvojnu dokumentacijsku osnovu, koja sadržava strategije i potrebne programe na lokalnoj, regionalnoj te nacionalnoj razini. Tijekom prijašnjih godina, jedan od najznačajnijih programa za razvoj ruralne turističke djelatnosti koji je sadržavao sve buduće mjere potpore ruralnom turizmu, obnove i unaprjeđenje infrastrukture te mnogobrojne druge mjere potpora određenih Ministarstava i institucija, bio je Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. godine. Turizam u Hrvatskoj vlada tijekom cijele godine te je stoga poticanje i unaprjeđivanje ruralne turističke djelatnosti određenim financijskim potporama i kvalitetnim mjerama od izuzetne važnosti. Tubić (2015.), ističe kako se pružanjem bespovratnih financijskih sredstava značajno unaprjeđuje dostupnost, prepoznatljivost te kvaliteta sadržaja turističke djelatnosti iz čega proizlazi povećanje konkurentnosti turističkih proizvoda, kao i povećanje motiviranosti što rezultira rastom turističke potrošnje tijekom cijele godine.

3. MATERIJAL I METODE

U radu „Razvojna strategija obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva Duša Baranje“ definirana su obilježja i posebitosti ruralnog turizma, koji predstavlja značajan čimbenik u aktivaciji i održivom razvoju ruralnih područja, ali i njegovog značaja kao pokretača revitalizacije ruralnih područja. Poglavlja kroz dispoziciju rada odnose se na dvije cjeline, stoga započinjemo predstavljanjem i analiziranjem prepoznatljivosti Baranje, prirodnih atrakcija koje sadrži te kulturne baštine i bogate gastronomske ponude koju Baranja nudi. Glavni cilj koji je postavljen ovim radom je istražiti i analizirati ciljno tržište obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, definiranje razvojne strategije obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva te analiziranje pozicioniranja koji označava strateški postupak prepoznavanja elemenata identiteta proizvoda ili usluge u svrhu postizanja imidža u svijesti potrošača koji čine ciljno tržište te kao jednog od ključnih postupaka za utvrđivanje uspješnosti usluge i poslovanja.

Prilikom provođenja navedenih ciljeva korištena je znanstvena i stručna literatura značajnih autora koji se bave temom ruralnog turizma na području Republike Hrvatske. U radu su također korištene službene internetske stranice Turističkih zajednica Baranje i Bilja, Javne Ustanove Parka prirode Kopački rit, službena internetska stranica Općine Kneževi vinogradi te Mesne industrije Belje, koji svojim djelovanjem potiču razvoj turističke ponude putem mnogobrojnih marketinških potpora, promocije turističke ponude te pružanja detaljnih informacija turistima. U radu je također korišten i Program rada s financijskim planom za 2024. godinu Turističke zajednice Općine Bilje koji se temelji na prethodno osmišljenim strategijama poput Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine.

Primjenjena je *case study* metoda, kao i SWOT analiza koja predstavlja temeljni materijal pomoću kojeg se ispituje i procjenjuje izvodljivost određenog projekta. SWOT analiza predstavlja kvalitativnu analitičku metodu koja se sastoji od četiri čimbenika putem kojih je moguće prikazati snage, prilike, slabosti te prijetnje analiziranog gospodarstva.

Za postizanje navedenih ciljeva rada provedeno je iščitavanje i proučavanje dostupnih tiskanih i internetskih sadržaja, interpretacija pronađenih informacija za opis identitetskih odrednica jednog područja te iščitavanje provedenih istraživanja koja tumače stanje i perspektive razvoja ruralnog turizma na području Baranje, stručni radovi te časopisi koji se odnose na temu ruralnog turizma.

4. REZULTATI

Prema podacima Turističke zajednice Baranje, Baranja je razdijeljena hrvatsko – mađarskom državnom granicom te je obrubljena rijekom Dunavom na istoku i Dravom na jugu, a na sjeveru i sjeverozapadu otvorena za spajanje puteljcima i vinskim cestama. Izgradnja potpuno novih i obnova starih mostova, protezanje iznimno značajnih međunarodnih prometnih pravaca koji ju karakteriziraju te čine svakim danom sve atraktivnijom turističkom destinacijom, Baranja unatoč svemu uspijeva zadržati svoju jedinstvenost, zahvaljujući tradiciji te lokalnoj i kulturnoj baštini koja se čuva i njeguje te s ponosom prenosi s generacije na generaciju. Prirodnim ljepotama krajolika koje je okružuju, specifičnom gastronomskom ponudom, vrhunskim vinima, ali i raznim događajima i manifestacijama kreativnog i zanimljivog sadržaja, Baranja svakodnevno privlači brojne turiste iz svih dijelova svijeta.

Kako ističe Živković (2021.), Baranja se može definirati kao nizinsko područje koje karakterizira izrazito bogata i plodna zemlja te nepregledna polja na kojima se mogu uočiti mnogobrojne poljoprivredne kulture te izuzetno kvalitetni vinogradi i voćnjaci. Baranja je obogaćena unikatnim prirodnim ljepotama, očuvanom povijesnom kulturnom baštinom, kao i izuzetno kvalitetnim voćnjacima i vinogradima, seoskim gospodarstvima te ugostiteljskim objektima koji nude širok asortiman baranjske gastronomije i vrhunskih vina.

Prirodno zaštićeno močvarno područje svjetskog značaja, park prirode „Kopački rit“, koje obiluje bezbrojnim biljnim i životinjskim vrstama, najveći je rezervat močvarnih ptica u Europi od kojih su neke vrlo rijetke i jedinstvene. Vrlo vrijednu i značajnu atrakciju za strane, ali i domaće posjetitelje predstavlja šumski lovački kompleks Tikveš, koji je prepoznatljiv po mnogobrojnim životinjskim vrstama, a posebno jelenima koji čine najgušću zajednicu koja ondje obitava. Pored raznih prirodnih atrakcija te bogate i vrijedne kulturne baštine, Baranja nudi raznovrsne sadržaje za rekreaciju i odmor, poput lova, vožnje čamcima i brodicama po Dunavu, Dravi i Kopačkom ritu, vožnje džipom i biciklima kroz baranjska sela i šume, jahanje konja te razne druge sadržaje. Baranja je prepoznatljiva i po specifičnoj gastronomiji te autohtonim proizvodima koji su na tržištu prepoznati kao proizvodi visoke kvalitete proizvodnje iza kojih stoji duga i hvale vrijedna tradicija. Najpoznatiji proizvod je baranjski kulen, stoga je otvorena „Kuća baranjskog kulena“, kao jedina u Europskoj uniji.

4.1. Prirodne atrakcije

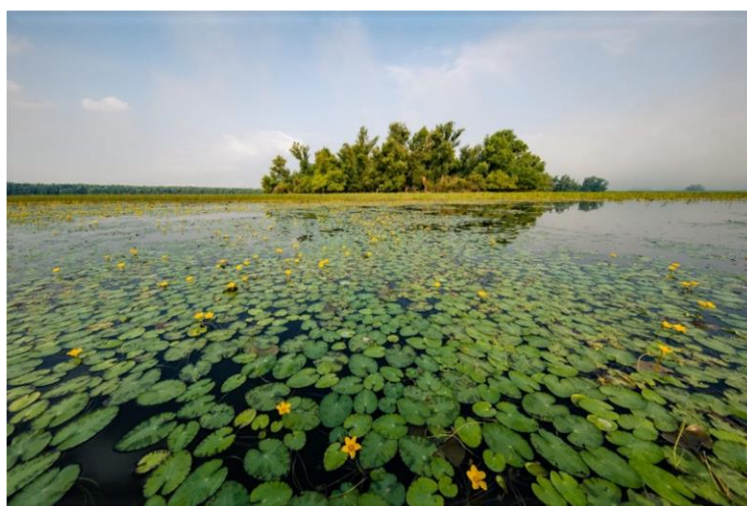
Prema podacima Turističke zajednice Općine Bilje, Kopački rit prirodni je močvari rezervat koji predstavlja jedno od najočuvanijih poplavnih područja u Europi te je sukladno tome, trajno zaštićeno područje. Kopački rit je izuzetno atraktivna i funkcionalna turistička destinacija koja posjetiteljima nudi širok izbor sportsko-rekreativnih aktivnosti, plovidbu Kopačkim jezerom te izuzetno cijenjeno i u posljednje vrijeme vrlo popularno snimanje i promatranje ptica, koje Kopački rit čine prepoznatljivim. Upravo zbog velikog broja različitih vrsta ptica, mnogi Kopački rit nazivaju i zoološkim rezervatom. Park prirode Kopački rit predstavlja vrlo složen ekološki sustav koji mnogi uspoređuju s mozaikom koji se sastoji od značajnog broja izuzetno rijetkih, ugroženih te vrlo cijenjenih biljnih i životinjskih vrsta, koje mnogi danas smatraju jedinstvenim i vrijednim ekološkim fenomenima. Na području Kopačkog rita, osim vrlo vrijednih i jedinstvenih ekoloških fenomena, znatiželjni posjetitelji imaju mogućnost upoznati i različite tipove vegetacije, poput šuma, močvarnih, travnjačkih te vodenih vegetacija. Manje je poznato kako je Baranja i izvan granica Kopačkog rita bogata brojnim ekološkim fenomenima, rijetkim vrstama te arheološkim nalazištima koji zajedno, prirodnu baštinu ovog područja čine bogatom i jedinstvenom. Uvrštavanjem u Popis međunarodno značajnih močvara 1993. godine, ujedno je potvrđena i međunarodna vrijednost Parka prirode Kopački rit, koji kasnije postaje i dijelom ekološke mreže Natura 2000.

Kako ističe Živković (2021.), Kopački rit se nalazi na sjeveroistoku Hrvatske te predstavlja jedno od najvažnijih i najočuvanijih poplavnih područja te kao takav čini najveći rezervat ptica močvarica u Europi. Biološka raznolikost je upravo ta koja Kopački rit čini prepoznatljivim i jedinstvenim. Na području Kopačkog rita nalaze se različite vegetacije, poput močvarne, šumske, travnjačke te vodene koje posjetiteljima pružaju jedinstvenu priliku upoznavanja ugroženih te vrlo rijetkih bioloških vrsta kojih je u Parku prirode prepoznato više od dvije tisuće.

Slika 1. Park prirode Kopački rit

Izvor: Turistička zajednica Bilje (<https://tzo-bilje.hr>)

Slika 2. Park prirode Kopački rit

Izvor: Turistička zajednica Bilje (<https://tzo-bilje.hr>)

Kopački rit također je poznat i kao jedno od najvećih mrjestilišta riba, dok razne bare, šume i tršćaci pružaju pogodne životne uvjete mnogobrojnim vrstama sisavaca koji nastanjuju navedeno područje. Kopački rit je nastao u davnoj prošlosti, a naziv je dobio po selu Kopačevo koje je poznato po ribarima. Kopački rit se nalazi na popisu Ramsarske konvencije kao jedno od najvrjednijih močvarnih područja u svijetu s površinom 23. 891 hektara. Močvarno područje, okruženo hrastovim šumama privlači velik broj posjetitelja i turista iz cijelog svijeta koje

Kopački rit prepoznaju kao mjesto na kojem imaju priliku doživjeti jedinstvenu prirodu sa svim svojim specifičnostima i posebitostima koje se rijetko viđaju.

4.2. Kulturne znamenitosti

Dvorac Tikveš u Kopačkom ritu predstavlja posebnu atrakciju te nezaobilazno odredište posjetitelja iz cijeloga svijeta. Kako Živković (2021.) tvrdi, najveću pozornost posjetiteljima Tikveša privlače dva dvorca u kojima su u prošlosti boravili neki od najznačajnijih domaćih, ali i svjetskih uglednika, a okružuje ih idilična hrastova šuma. Navedeno područje nastanjuje najgušća europska zajednica jelena te upravo zbog toga okolne šume karakteriziraju brojna lovišta krupne i niske divljači. Nakon nekog vremena dvorac je obnovljen te opremljen za izvođenje raznih znanstvenih istraživanja u sklopu prezentacijsko-edukacijskog centra pod upravom Parka prirode Kopački rit.

Prema podacima Turističke zajednice Baranje, najznačajnije prirodne fenomene Kopačkog rita znatiželjnim posjetiteljima približava prezentacijsko-edukacijski centar Tikveš, kao jedinstveni multimedijalni centar smješten u sjevernom dijelu Parka prirode Kopački rit. Dvorac je kroz povijest bio značajno lovno središte, no danas je poznatiji u ulozi prezentacijsko-edukacijskog centra. Centar je prvenstveno namijenjen za edukaciju i istraživanje svih neotkrivenih posebitosti koje Park prirode sadrži te upoznavanje duge tradicije i bogate kulturne baštine koju ovo područje nudi. Kako ističu iz Javne Ustanove Parka prirode Kopački rit, u budućnosti centar planiraju opremiti raznim laboratorijima, kako bi studenti i doktoranti iz cijele Europe, a posebno oni koji istražuju bolesti ptica, imali mogućnosti doći i unaprijediti svoje znanje i vještine upravo na području koje se bavi i istražuje navedenu problematiku.

Prema podacima Turističke zajednice Baranje te službene internetske stranice Etnološkog centra baranjske baštine, ideja o osnivanju Etnološkog centra baranjske baštine pokrenuta je 2009. godine. Udruženjem obrtnika Baranje i Centra za kulturu grada Beli Manastir osnovan je projekt „Kuća baranjske baštine“ u kojoj su smješteni mnogobrojni predmeti koji su od iznimnog značaja za baranjsku multikulturalnu baštinu. Etnološki centar baranjske baštine predstavlja raznoliku nematerijalnu i materijalnu kulturnu baštinu etničkih skupina koje su boravile na području Baranje od kraja 19. te sve do polovice 20. stoljeća. Centar kroz četiri tematske cjeline ističe bogatstvo, očuvanje te održivost tradicijske kulture te služi kao polazišna točka posjetiteljima kada je riječ o upoznavanju tradicijskih sadržaja i turističkih odredišta.

Slika 3. Kompleks dvorca Tikveš

Izvor: Turistička zajednica Bilje (<https://tzo-bilje.hr>)

Prema podacima Turističke zajednice Baranje, Ulica zaboravljenog vremena predstavlja seoski muzej starih zanata koji se nalazi u dvorištu restorana Baranjska kuća u Karancu. Etnografsku zbirku „Ulica zaboravljenog vremena“ čini 847 predmeta te je odnedavno upisana u registar kulturnih dobara Republike Hrvatske i ujedno je proglašena kulturnim dobrom od strane Ministarstva kulture i medija. Ideja se rodila 2004. godine kada je vlasnik započeo sa skupljanjem raznih tradicijskih predmeta i alata s ciljem stvaranja muzeja na otvorenom, koji bi bio dijelom restorana te ujedno upotpunio zamišljeni sadržaj. Glavni cilj navedenog projekta je predstaviti i očuvati stare predmete i zanate koji su činili neizostavan dio svakodnevnog života na selu te koji su bili iznimno cijenjeni. Etnografska zbirka sadrži sedam starih ambara gdje su smještene lončarska, stolarska, tkalačka te bačvarska radionica, brijačnica te gostionica „Pod kruškom“.

Slika 4. Ulica zaboravljenog vremena

Izvor: Turistička zajednica Baranje (<https://tzbaranje.hr>)

U sklopu obiteljskog gospodarstva u Zmajevcu osmišljena je zbirka tradicijskih vinarskih i vinogradskih predmeta pod nazivom Vinarium – borarium. Zahvaljujući bogatom iskustvu i tradiciji bavljenja uzgojem vinove loze koje je obitelj započela u 19. stoljeću, zbirka predstavlja obiteljsko nasljeđe gospodarstva. Zbirku čini 125 predmeta te je uvrštena na popis zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske, a prikazuje cjelokupan proces proizvodnje vina, koji započinje sadnjom vinove loze, a završava samom konzumacijom vina. Na izloženim panoima, zainteresirani posjetitelji imaju mogućnost proučiti razvoj proizvodnje vina i vinogradarstva u svijetu s naglaskom na Baranju.

4.3. Tradicionalne – turističke manifestacije

Tradicionalne – turističke manifestacije usko su povezane s turizmom te značajno utječu na njega. Turističke manifestacije ponekad mogu predstavljati jedan od ključnih razloga zbog kojeg se posjetitelji odlučuju za odlazak na određenu destinaciju. Razne tradicionalne – turističke manifestacije te festivali kreativnog i inspirirajućeg sadržaja, čuvaju stoljetnu tradiciju koja se održava i njeguje putem predstavljanja narodnih nošnji, bogate gastronomske ponude te obilaskom prirodnih ljepota Baranje. U Baranji se kulturno tradicionalne – turističke manifestacije obilježavaju svake godine, zahvaljujući stanovnicima koji svih prethodnih godina

vjerno čuvaju tradicijske vrijednosti i običaje, ali i turističkim zajednicama koje imaju veliku ulogu u promociji turističkih manifestacija određenog područja.

Prema podacima Turističke zajednica Baranje, Turistička zajednica Baranje već dugi niz godina sudjeluje u organizaciji ranih događaja kao jedan od glavnih organizatora ili suorganizatora te samim time pruža značajnu promotivnu, financijsku, ali i logističku podršku. Kako bi Baranja bila što više prezentirana budućim posjetiteljima, tijekom 2023. Turistička zajednica Baranje je u suradnji s RTZ Osječko-baranjske županije značajno povećala broj promotivnih aktivnosti. Dodatno povećanje ulaganja u promotivne aktivnosti planirano je za 2024. godinu, pri čemu je naglasak na povećanju broja noćenja domaćih i stranih posjetitelja.

Stvaranje konkurentnih turističkih proizvoda, unaprjeđenje cjelokupne konkurentnosti destinacije na ciljanim tržištima te ulaganje u razvoj vještina i znanja ljudskih kapaciteta u turizmu, samo su neki od strateških ciljeva Turističke zajednice Baranje.

Kako ističe Živković (2021.), jedna od najznačajnijih kulturno tradicionalnih – turističkih manifestacija Baranje je Martinje koje predstavlja najvažniji događaj kada je riječ o vinogradarstvu. Martinje predstavlja dan otvorenih vrata vinskih podruma te je običaj da se za dan Sv. Martina mlada vina krste.

Izuzetno cijenjena manifestacija u šokačkim selima sjeverne Baranje, pod nazivom „Baranjski bećarac“, kao glavni cilj ističe oživljavanje i prisjećanje bogatstva narodnih običaja te prezentaciju tradicionalnih svećanih nošnji.

Manifestacija koja se održava u Zmajevcu te predstavlja najznačajniji vinski događaj u cijeloj kontinentalnoj Hrvatskoj je Vinski maraton. Događaj podrazumijeva cjelodnevni program koji sadrži bogatu gastronomsku ponudu, razne zanimljive izložbe i sajmove te nastupe folklornih skupina.

Slika 5. Manifestacija Wine & Walk

Izvor: <https://baranjainfo.hr>

Prema podacima Turističke zajednice Baranja, Wine & Walk predstavlja program u kojem uz vrhunsko vino i jedinstvenu gastronomiju zainteresirani posjetitelji imaju priliku uživati u rekreativnoj šetnji pri kojoj ih cijelim putem okružuje idiličan baranjski krajolik. Na stazi se uglavnom nalazi desetak punktova koji sadrže isključivo vina iz Baranje te gastronomsku ponudu bogatu specijalitetima karakteristična za područje Baranje.

4.4. Gastronomija

Uz prirodne ljepote koje ju karakteriziraju, Baranja je prepoznatljiva i zbog svoje specifične gastronomije koja ima izuzetno dugu tradiciju. Gastronomija Baranje se uglavnom temelji na divljači i ribi, a u posljednje su vrijeme sve češće prisutne i razne delicije od peradi. Najpoznatiji specijalitet koji Baranja nudi je baranjski kulen. Prema podacima mesne industrije Belje, baranjski kulen tradicionalna je suhomesnata delicija koja se u Baranji proizvodi još od 19. stoljeća. Za stanovnike Baranje, Baranjski kulen predstavlja sinonim za ponos, blagostanje te deliciju čija se receptura i način pripremanja prenose s generacije na generaciju. Baranjski kulen je gastronomska delicija koja je izuzetno cijenjena među onima koji cijene tradicionalne načine proizvodnje, običaje, kvalitetu te porijeklo proizvoda. Kada je riječ o načinu pripreme baranjskog kulena, kako ističu iz Turističke zajednice Općine Bilje, za konzerviranje je izuzetno važan proces sušenja, koji osigurava da meso u što dugotrajnijem razdoblju sačuva sva bogata nutritivna svojstva koja sadrži, kao i za stvaranje raznih organoleptičkih svojstava koja kulenu

daju prepoznatljivu boju, miris i okus. Sušenje je proces koji traje svega dvadesetak dana te se nakon dimljenja kulen skladišti u pušnici ili se sprema na tavan. Zbog izuzetne važnosti za panonsku Hrvatsku, Slavoniju, Baranju i Srijem, kulen je uvršten u Listu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Slika 6. OPG Petar Dobrovac, baranjski kulen

Izvor: Turistička zajednica Baranje (<https://tzbaranje.hr>)

Nezaobilazan sastojak te jedan od glavnih elemenata baranjske gastronomije, koji ju čini jedinstvenom i posebnom je baranjska paprika. Koliku važnost predstavlja u gastronomiji Baranje, govori činjenica da ju pojedini nazivaju i „crvenim zlatom“. Baranjska mljevena začinska paprika velikim dijelom upotpunjuje prepoznatljive lokalne specijalitete i delikatese, poput čobanca, fiš i pilećeg paprikaša, kulena, kobasica te raznih perkelta od divljači i ribe. U Općini Bilje u Kopačevu, Vardarcu te Lugu nalazi se najveći broj proizvođača mljevene začinske paprike, koja se najčešće spominje u ljutom ili slatkom obliku.

Uz načinjene grane u obliku rašlje, sol, vatru, mljevena začinska paprika također je neizostavan sastojak tradicionalnog jela koje potječe iz sela Kopačevo te koje se svakim danom sve više traži u mnogobrojnim restoranima i manifestacijama na području Baranje pod nazivom „Šaran u rašljama“. Kopačevo je poznato kao ribarsko selo u kojem su se mještani uglavnom bavili ribolovom te im je od izuzetne važnosti bila priprema jela na što lakši i jednostavniji način.

Tradicionalno jelo koje je široko prihvaćeno od strane ugostitelja, ali i gostiju je perkelt od soma. Pržene kockice slanine, prženi luk te očišćeni odrezak soma čine navedenu deliciju kojoj

malo tko može odoljeti. Mljevena crvena paprika, češnjak, crveni luk te sol čine ovo tradicionalno jelo posebnim te razlog zašto je toliko traženo u restoranima dijelm Baranje. Jedno od najpoznatijih jela Slavonije i Baranje, za pripremu kojeg se sve češće održavaju razna zanimljiva natjecanja je čobanac. Za pripremu dobrog čobanca važna je kvalitetna mljevena slatka i ljuta paprika te različito meso, među kojima svinjetina, divljač ili junetina čine najuži izbor. Čobanac se uglavnom priprema u kotličima te na prirodnoj vatri.

Graševina je najzastupljenija vinska sorta u Baranji. Izrazito bogato i plodno tlo te klima pogodna za uspješan uzgoj mnogobrojnih sorti od kojih se proizvode vina izrazito visoke kvalitete, Baranju čine destinacijom prepoznatljivom po vinarijama opremljenim vrhunskim vinima. Prema podacima službene internetske stranice Kneževi Vinogradi, najveći vinski podrum je beljski. U sklopu podruma, koji je najveći u Hrvatskoj te je građen na način da ima dvije etaže, nalazi se bogato opremljena vinska arhiva u kojoj je smješteno više od 20. 000 boca, dok pojedine potječu još iz 1949. godine. U podrumu se također nalazi i kušaonica vina u kojoj zainteresirani posjetitelji imaju priliku od strane izuzetno stručnog i educiranog osoblja saznati zanimljive informacije o Vinima Belje te ujedno i kušati vina vrhunske kvalitete. Vinarija je poznata kao jedna od najmodernijih na ovom području te je opremljena visoko kvalitetnom i najsuvremenijom tehnologijom, kao i opremom za proizvodnju vina.

Kako ističe Živković (2021.), Belje je vlasnik mnogobrojnih pohvala, nagrada i priznanja za svoj trud, rad i postojanost u Hrvatskoj, ali i u inozemstvu. Beljska graševina uvrštena je među izvrsna vina od strane vrlo cijenjenog i istaknutog ocjenjivača Roberta Parkera. U talijanskom mjestu Bergamu vinima su osvojili zlatnu medalju te posebnu i jedinstvenu nagradu koju uručuju vinski novinari. Unatoč snažnoj konkurenciji s više od 2000 vina iz cijelog svijeta, Vina Belje ponosni su vlasnici 11 zlatnih medalja, koja su im dodijeljena na kulturnoj manifestaciji pod nazivom „Gator Fest“.

Slika 7. Vinski podrum Belje

Izvor: Turistička zajednica Baranje (<https://tzbaranje.hr>)

Osim graševine, u Baranji posjetitelji imaju mogućnost isprobati i sorte poput chardonnay, merlot, sauvignon te pinot sivi. Josić, Kusić, Kalazić, Svijetli dvori (Karanac) samo su neki od vrlo cijenjenih i najposjećenijih vinskih podruma i vinarija u Baranji.

4.5. Općina Bilje

Prema podacima Turističke zajednice Općine Bilje, Općina Bilje smještena je u krajnjem jugoistočnom području Baranje te zauzima 6,3% teritorija Osječko-baranjske županije. Bilje se nalazi nedaleko od Osijeka te se smatra kao jednim od najstarijih naselja u Baranji. Mnogi Bilje nazivaju „vratim Baranje“ jer ujedno predstavlja i ulaz u turističku destinaciju Baranju koja je svakim danom sve više posjećena te prepoznata kao mjesto u kojem vlada jedinstven spoj prirodnih ljepota, tradicije i običaja. Bilje okružuju bogate poljoprivredne površine na kojima se mogu raspoznati različite kulture koje su karakteristične za uzgoj na navedenom području, ali i raznolike šumske zajednice koje predstavljaju stanište mnogim biljnim i životinjskim vrstama. Općinu Bilje karakterizira dobra prometna poveznost s gradom Osijekom, od čega je od iznimne važnosti povezanost novouređenom biciklističkom stazom do Biljskog jezera kojeg stanovnici još nazivaju „Starom Dravom“, jer ono upravo to i jest. Na Biljskom jezeru gotovo je svakodnevno moguće uočiti izletnike, kupače, ribiče na obali ili u čamcu te turiste koji istražuju očuvanu prirodu te se dive svim prirodnim bogatstvima koja ih putovanjem kroz Baranju okružuju. Prema Živković (2021.), uz prirodne ljepote Kopačkog rita, Tikveša,

Podunavlja te Zlatne Grede, Općina Bilje predstavlja turističku destinaciju izrazito velikih prilika i sposobnosti za razvoj i sve veći napredak ruralnog turizma Baranje. U Općini Bilje nalazi se mnoštvo obiteljskih seoskih domaćinstava koje turistima i znatiželjnim posjetiteljima putem bogate gastronomske ponude i usluge smještaja, približavaju način života te tradiciju, običaje i kulturu koja se veže uz područje Baranje.

Kada je riječ o razvoju ruralnog turizma u Općini Bilje, prema Sudarić i sur. (2021.), na razvoju ruralnog turizma u Općini Bilje značajno utječu razne društvene i gospodarske varijable. Značajne manifestacije, kulturna dobra te jela gastronomske baštine i zaštićenog geografskog podrijetla pripadaju društvenim varijablama koje izrazito utječu na razvitak ruralnog turizma u Općini Bilje. Općina Bilje prepoznata je kao područje po bogatoj i jedinstvenoj gastronomskoj ponudi, stoga se jela zaštićenog geografskog područja i održavanje raznih kreativnih manifestacija te gospodarstva na kojima su zastupljeni strani jezici, poput engleskog i njemačkog, ističu kao jedni od najznačajnijih čimbenika koji utječu na uspješnost razvoja ruralnog turizma u Općini Bilje. Broj registriranih objekata za ruralni turizam, gospodarstva koja imaju službenu internetsku stranicu, prilagodljivost gostima s malom djecom, broj postelja te gospodarstva koja imaju sobe za iznajmljivanje čine gospodarske varijable koje utječu na uspješnost razvoja ruralnog turizma u Općini Bilje. Gospodarstva koja imaju sobe za iznajmljivanje, gospodarstva koja su prilagođena obiteljima i posjetiteljima s malom djecom te broj postelja ističu se kao gospodarske varijable koje značajno utječu na uspješnost razvitka ruralnog turizma u Općini Bilje. Naglasak je također i na važnosti te ulozi marketinga za održavanje i razvoj ruralnih turističkih objekata, što potvrđuje činjenica da gospodarstva koja imaju službenu internetsku stranicu također predstavljaju značajan čimbenik koji utječe na razvoj ruralnog turizma. Prema podacima koje su Sudarić i sur. (2021.) radu „Uspješnost razvoja ruralnog turizma u Općini Bilje“ predstavili, zaključeno je kako Općina Bilje nimalo ne zaostaje u razvoju ruralnog turizma u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave te kako su dosadašnje poduzete mjere dobro utjecale na razvoj ruralnog turizma na području Općine Bilje te kao takve otvorile mogućnost za daljnji razvoj i napredak ruralnog turizma na navedenom području.

Tablica 2. Indeks uspješnosti razvoja ruralnog turizma u Općini Bilje prikazan kroz društvene i gospodarske varijable

Društvene varijable	Indeks	Gospodarske varijable	Indeks
Jela zaštićenog geografskog područja	3.505,97	Gospodarstva koja imaju sobe za iznajmljivanje	14.288,49
Gospodarstva na kojima su zastupljeni strani jezici - engleski	2.395,54	Broj postelja	8.888,91
Značajne manifestacije	2.3591,19	Prilagođeno gostima s malom djecom	5.524,56
Jela gastronomske baštine	1.485,97	Gospodarstva koja imaju službenu internetsku stranicu	4.972,11

Izvor: autor prema Sudarić i sur. (2021.)

4.6. Znamenitosti i kulturne manifestacije Bilja

Među najznačajnijom baštinom Bilja ističe se dvorac Eugena Savojskog. Kako navodi Turistička zajednica Baranje, dvorac je povijesno i arhitektonski još uvijek nedovoljno istražen. Imena autora navedene povijesne i znamenite građevine svakodnevno se nagađaju, no jednog od mnogobrojnih autora koji su sudjelovali u izgradnji dvorca, povezuju s izgradnjom dvorca Belvedere u Beču. Oklopi biljskog dvorca mnoge umjetnike podsjećaju na neke od najistaknutijih kasnosrednjovjekovnih i renesansnih građevina. 1720. godine je u sklopu građevine izgrađena i dvorska kapela koja je posvećena Majci Božjoj. Ulogu župne kapele imala je sve do izgradnje župne crkve. U sastavu Lovačkog dvorca nalazi se i dio Hrvatskih šuma, kao i Uprava Javne ustanove Park prirode Kopački rit. Dvorac je također bio sjedište Radne organizacije za lovnu privredu „Jelen“ te je njegova obnova izvršena 1974. godine. Prilikom posjete dvorca zainteresirani posjetitelji imaju priliku obići izložbenu galeriju „Eugen Savojski“, koja je uređena i smještena u podrumskom prostoru.

Prema podacima službene internetske stranice Ministarstva turizma i sporta, u organizaciji udruge „Čuvari tradicije princa Eugena Savojskog“, u listopadu 2012. godine, održan je prvi Dan otvorenih vrata dvorca Eugena Savojskog, kojom se posjetitelje putem izuzetno poucnog i zanimljivog projekta upozna s poviješću Dvorca i mjesta kojemu pripada. Udruga je s radom

započela 2006. godine s ciljem očuvanja kulturne baštine, umjetnosti, književnosti te raznih drugih bogatstava karakterističnih za područje Bilja i okolice.

Slika 8. Dvorac Eugena Savojskog

Izvor: Turistička zajednica Baranje (<https://tzbaranje.hr>)

Ljubitelji prirode ističu kako je jedno od najprivlačnijih mjesta na području Bilja i okolice, Biljsko jezero ili među mještanima poznatije „Stara Drava“. Mnogi umjetnici upravo ovdje pronalaze inspiraciju za svoja umjetnička djela jer je priroda na ovom području u svim godišnjim dobima jedinstvena i opuštajuća te predstavlja idealno mjesto za odmor. Posjetiteljima su na raspolaganju razne aktivnosti kojima se mogu baviti, među kojima je sportsko rekreacijski ribolov najpoželjnija aktivnost te se odvija tijekom cijele godine. Posjetitelji imaju mogućnost iznajmljivanja kanua u sklopu veslačkog kluba te veslati po jezeru i uživati u njegovim ljepotama. Biljsko jezero predstavlja idealno mjesto za šetnju i vožnju biciklom te područje u kojemu znatiželjni istraživači i ljubitelji prirode mogu istinski uživati u jedinstvenim prirodnim ljepotama i bogatstvima (www.neodoljivahrvatska.eu, 2021.).

Prema podacima Turističke zajednice Općine Bilje, iznimno važan događaj za Općinu Bilje su „Međunarodni etno susreti“, koji se posljednjih godina najčešće održavaju tijekom lipanja. Prvi Međunarodni etno susreti održani su krajem devedesetih godina prošlog stoljeća. Iz godine u godinu, događaj posjećuje sve veći broj gostiju, kulturno-umjetničkih društava te oni koji su zainteresirani za upoznavanje etno baštine različitih područja. Na njima se znatiželjnim posjetiteljima prezentiraju razni gastronomski specijaliteta, lokalna kulturna baština te se posjetitelje upoznaje s tradicijom, kulturom i običajima koji se vežu za područje Bilja, ali i

starim zanatima kojima su se stanovnici u prošlosti bavili. Posjetitelji također mogu uživati u raznovrsnom i bogatom programu koji uključuje viteške igre, natjecanje u starim sportovima te nastupima glazbenih skupina.

Prvi vikend u listopadu u selu Lug, rezerviran je za održavanje manifestacije „Paprika Fest“ koja se održava povodom Dana sela Luga. Glavni naglasak ove manifestacije je na predstavljanju važnosti mljevene začinske paprike za baranjsku gastronomiju u kojoj paprika čini jednu od najznačajnijih komponenti. Najveći broj proizvođača mljevene začinske paprike nalazi se upravo u selu Lug, stoga se na manifestaciji Paprika Fest okupljaju brojni izlagači i proizvođači crvene začinske paprike, kako bi razmjenili iskustva te uživali u bogatoj ponudi hrane i pića kojoma se prezentira jedinstvena lokalna gastronomija.

Manifestacija karakteristična za selo Kopačevo, koja se održava u drugom ili trećem vikendu u mjesecu rujnu su Ribarski dani u Kopačevu. Manifestacija je po prvi put održana prije dvadesetak godina sa svega nekoliko okupljenih mještana, dok je danas prepoznata kao iznimno važan događaj koji okuplja više desetaka tisuća posjetitelja. Za vrijeme manifestacije, cijelim selom vladaju mirisi fiš paprikaša, nepregledni nizovi šarana nataknutih na rašlje te proizvodi lokalnih obiteljskih gospodarstava.

Slika 9. Ribarski dani u Kopačevu

Izvor: Turistička zajednica Bilje (<https://tzo-bilje.hr>)

Prema „Programu rada s financijskim planom za 2024. godinu“, koji izrađuje Turistička zajednica Općine Bilje, organizatori manifestacije „Međunarodni etno susreti“, manifestaciju u 2024. godini planiraju unaprijediti s još bogatijim kulturno umjetničkim programom, ponudom lokalnih proizvođača, međunarodnim izvođačima te dodatnim kreativnim sadržajima za djecu i odrasle. Manifestacija „Ribarski dani u Kopačevu“ u 2024. godini organizirati će se po 26. put. Organizatori ističu kako je glavni cilj u 2024. godini, manifestaciju još više obogatiti raznim ribljim specijalitetima te osim uvođenja novih delicija, manifestaciju ispuniti i raznovrsnim kulturnim i glazbenim programima. Manifestaciju smatraju jednom od najznačajnijih turističkih proizvoda, a kao glavni cilj ističu prezentiranje destinacije kroz obogaćenu gastronomsku ponudu i multikulturalnost.

5. RASPRAVA

Područje Baranje karakteristično je po svojim prirodnim ljepotama koje ju krasi, bogatoj gastronomskoj ponudi, visokoj kvaliteti proizvodnje cijenjenih autohtonih proizvoda te vinskim podrumima koja čuvaju vina vrhunske kvalitete. Baranja predstavlja područje koje je jedinstven spoj tradicije, običaja i kulture do koje se ponosno drži i koja se njeguje te prenosi s generacije na generaciju. Tijekom posljednjih godina, Općina Bilje je zbog svojih prirodnih ljepota koje je okružuju te bogate gastronomske ponude koja se svakim danom sve više širi i unapređuje, prepoznata kao područje idealno za organiziranje i kreiranje kreativnih lokalnih manifestacija i događaja, ali i za razvoj ruralnog turizma. Kako je prethodno u radu i navedeno, prema podatcima Sudarić i sur. (2021.), zaključeno je kako Općina Bilje značajno napreduje te nimalno ne zaostaje kada je riječ o razvoju ruralnog turizma u odnosu na druga mjesta na području Baranje te kako su dosadašnje osmišljene mjere, uspješno i na pravilan način primjenjene i ispunjene te su značajno utjecale na razvoj ruralnog turizma na području Općine Bilje te omogućile daljnji razvoj i napredak ruralnog turizma na istaknutom području.

Kao primjer uspješnog osnivanja i vođenja ruralnog turizma na području Općine Bilje ističe se obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“, koje se nalazi u centru Bilja, nedaleko od grada Osijeka. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ osnovano je prije dvije godine te predstavlja malu farmu domaćih životinja te se još uvijek razvija. Vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ su Sanja i Danijel Antonović, koji su svoju dugogodišnju ideju o maloj farmi domaćih životinja, 2022. godine odlučili pretvoriti u projekt kroz koji će svoju ljubav prema životinjama moći približiti svim onima koji gospodarstvo odluče posjetiti. Kao novonastalo gospodarstvo na području Bilja u kojem je zainteresiranost za bavljenjem ruralnim turizmom iz dana u dan sve veća, kao i posjećenost ruralno turističkih objekata, nedvojbeno je kako će se gospodarstvo nastaviti razvijati i napredovati, a uvođenjem novih proizvoda i usluga osigurati konkurentsku prednost na tržištu i samim time steći povjerenje budućih posjetitelja, ali i zadržati povjerenje dosadašnjih posjetitelja gospodarstva. Za dosadašnji uloženi trud, i rad te aktivni, jedinstveni, kreativni i edukativni turistički sadržaj, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ je u studenom 2023. godine nagrađeno „Suncokretom ruralnog turizma Hrvatske“ koju dodjeljuje Hrvatska udruga za turizam i ruralni razvoj „Klub članova Selo“.

5.1. Opis ruralno turističkog proizvoda/usluge

U samom centru Bilja, u dvorištu gotovo stogodišnje kuće, nalazi se obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“. Ideja za osnivanjem obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, nastala je kada su vlasnici gospodarstva, Sanja i Danijel Antonović odlučili zajedno s djecom posjestiti kamp bez struje u Lici. Istraživanjem prirodnih ljepota i kulturnih znamenitosti koje su ih okruživale, naišli su na mljekaru u blizini koje su mogli jahati konje i vidjeti magarce te razne druge životinje, što ih je posebno oduševilo te ističu kako će im taj trenutak zauvijek ostati urezan u sjećanje te kako ga se često s veseljem i radošću prisjete. Upravo je taj događaj bio ključan te je vlasnike obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, Sanju i Danijela potaknuo na veće i detaljnije razmišljanje o realiziranju zamišljenog projekta.

Slika 10. Logo obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“

Izvor: Službena Facebook stranica obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, (<https://www.facebook.com/dusabaranje/>)

Iako vlasnici gospodarstva imaju redovite poslove, gotovo svaki slobadan trenutak odlučuju provesti na gospodarstvu i sa životinjama koje se ondje nalaze, kako bi gospodarstvo unaprijedili te pripremili za posjetitelje koje dolaze i omogućili im provođenje nezaboravnih trenutaka na gospodarstvu koje će se u budućnosti rado prisjećati.

Slika 11. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“

Izvor: Službena internetska stranica Hrvatske udruge za turizam i ruralni razvoj „Klub članova Selo“ (<https://klubselo.hr/suncokret/nagrada/2023/109>)

U trenutku spoznaje kako u Slavoniji i Baranji sličnog projekta nema, odlučuju se realizaciju i osnivanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“. Inovativan oblik turizma, koji nudi obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“, glavni naglasak postavlja na kontakt sa životinjama na gospodarstvu, koje kako vlasnici ističu, ima terapijsko djelovanje, koje su primjetili i na svojoj djeci te kako im ono jako pomaže. Iskrene reakcije oduševljenih posjetitelja te radost i sreća koju iskazuju prilikom druženja sa životinjama, glavni su pokretač i pokazatelj vlasnicima gospodarstva kako čine zaista plemenit i vrijedan posao. Obitelji s djecom čine najveći udio posjetitelja te su upravo djeca ta koja su kontaktom sa životinjama najviše oduševljena. Patuljaste koze, američki minijturni konji, ovce, afrički ježevi, magarci, zamorci, patuljasti lavljoglavi zečevi, samo su neke od životinja koje posjetitelji mogu upoznati na gospodarstvu. Životinje koje se nalaze na gospodarstvu su vrlo umiljate i pitome, iz razloga što im vlasnici gospodarstva pružaju puno ljubavi i pažnje te ističu kako upravo tu leži posebnost i rezultat njihovog truda i rada uloženog u životinje, kada vrtići, škole te turisti koji posjete gospodarstvo, mogu slobodno i bez straha ući među životinje, bliže nego što su im ikada imali prilike biti te ih maziti i bolje upoznati.

Slika 12. Uzgoj krupnih domaćih životinja na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“

Izvor: autor

Slika 13. Uzgoj sitnih domaćih životinja na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“

Izvor: autor

Na gospodarstvu je iz dana u dan sve više posjetitelja, organiziranih posjeta vrtića i škola, ali i odraslih. Pored druženja sa životinjama, na gospodarstvu se također organiziraju razne kreativne i edukativne radionice, koje djeci omogućavaju spajanje igre i naučenog. S obzirom koliko su djeca oduševljena boravkom na gospodarstvu, vlasnici gospodarstva odlučuju se za pružanje mogućnosti proslave rođendana na gospodarstvu.

5.2. Ciljno tržište

Kada je riječ o obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“, ciljno tržište su djeca, odnosno vrtići i škole. Ideja za ovim jedinstvenim projektom razvila se kada su se vlasnici gospodarstva „Duša Baranje“, Sanja i Danijel Antonović zajedno s djecom zaputili u kamp bez struje. Istraživanjem okoline te prirodnih ljepota koje su ih okruživale, pronašli su mljekaru gdje su boravile razne životinje, poput konja i magaraca, koji su ih oduševili svojom umiljatosti, ljupkosti i pristupačnosti te ističu kako im je taj trenutak proveden sa životinjama, a posebno njihovoj djeci zauvijek urezan u sjećanje kao najbolji doživljaj tog ljeta.

Vođeni činjenicom kako u Slavoniji i Baranji nema sličnog projekta koji izniman značaj stavlja na kontakt sa životinjama, odlučuju se za pokretanje i osnivanje gospodarstva koje upravo to i nudi. Ono na što je postavljen glavni naglasak je terapijsko djelovanje, koje su kako vlasnici gospodarstva ističu, primijetili i na vlastitoj djeci te kako im ono jako pomaže.

Djeca su kontaktom sa izazito pitomim i pristupačnim životinjama najviše oduševljena te vrlo često izraze želju kako upravo na obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“ žele organizirati proslavu rođendana, što nimalo ne čudi jer su životinje vrlo umiljate i razigrane, a pogotovo u okruženju vesele dječice, koja im posvete svu svoju pažnju. Za vrijeme trajanja rođendana koji se uglavnom održavaju na otvorenom, vlasnici gospodarstva su cijelo vrijeme prisutni radi sigurnosti djece, ali i životinja. Ukoliko djeca pokažu interes, vlasnici gospodarstva organiziraju stare, poučne, grupne, zaboravljene igre, koje rijetko tko od djece poznaje, što im bude vrlo zanimljivo te ih s oduševljenjem prihvate, pažljivo slušajući pravila i upute vlasnika gospodarstva.

Na gospodarstvu se prilikom posjeta skupina djece, odnosno vrtića i škola organiziraju razni tipovi radionica i igara kroz koje djeca uče o pravilnom ponašanju, držanju, hranidbi, ali i kako negovati i brinuti se o životinjama te kako se prema njima pravilno odnositi.

Svakim danom je na gospodarstvu sve više posjetitelja, kako individualnih, tako i vrtića, škola te sve češće organiziranih višednevnih zajedničkih izleta odraslih. Gospodarstvo je prilagođeno obiteljima s malom djecom, koje čine vrlo značajan udio posjetitelja, što nimalno ne čudi jer su vlasnici gospodarstva poznati po tome da svu svoju pozornost usmjere na sigurnost djece te im omogućavaju da nakon odlaska s gospodarstva „Duša Baranje“ postanu bogatiji za još jedno iskustvo i uspomene koje će sigurno pamtiti cijeli život. Gospodarstvo također s oduševljenjem i radošću posjećuju i posjetitelji starije životne dobi, jer im ono omogućuje vraćanje u djetinjstvo, kao i ostvarivanje kontakta sa životinjama koje nisu imali priliku vidjeti dugi niz godina. Strani turisti iz Australije, Kanade te Amerike, također posjećuju gospodarstvo te ne skrivaju oduševljenje kada je riječ o upoznavanju kulture, običaja, tradicije te bogate i vrhunske gastronomije koju Baranja nudi. Vlasnici gospodarstva ističu kako je omjer domaćih i stranih gostiju 80% : 20%.

Vlasnici obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ ističu kako će u budućnosti posjetitelji imati i mogućnost noćenja na gospodarstvu u objektu na gospodarstvu koje vlasnici planiraju urediti u svrhu smještaja, odnosno uslugu iznajmljivanja soba koje će zainteresirani posjetitelji moći rezervirati putem aplikacije „Booking“, koja se upravo u ovakve svrhe svakodnevno primjenjuje i koristi.

5.3. Pozicioniranje

Vođeni činjenicom kako u Slavoniji i Baranji nema sličnog projekta koji izniman značaj stavlja na kontakt sa životinjama, vlasnici gospodarstva Sanja i Danijel, odlučuju se za pokretanje i osnivanje gospodarstva koje upravo to i nudi. Daleko od gradske užurbanosti, u središtu Bilja, smještena je mala farma domaćih životinja. Izuzetno pitome i umiljate životinje predstavljaju ono po čemu je karakterističan inovativan oblik turizma koji obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ nudi, što ujedno predstavlja konkurentsku prednost gospodarstva te samim tim privlači značajan broj znatiželjnih posjetitelja.

Djeca su kontakom sa razigranim životinjama najviše oduševljena te često izraze želju kako upravo na obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“ žele organizirati proslavu rođendana, koji se najčešće održavaju na otvorenom. Boravak u prirodi i na svježem zraku od iznimnog je značaja za uspješan rast i razvoj djece, a ako je ono ispunjeno igrom, istraživanjem te daleko od tehnologije koja nas svakodnevno sve više okružuje, kvalitetno vrijeme provedeno na otvorenom djeci omogućuje stvaranje novih iskustava i uspomena koje će pamtiti cijeli život.

Upravo boravak u prirodi i upoznavanje novih, raznih umiljatih životinja, glavni je razlog brojnih posjeta djece i njihovih roditelja kojima ponekad bude vrlo teško napustiti gospodarstvo. Na gospodarstvu se također održavaju mnogobrojne edukativne radionice različitih sadržaja za koje uglavnom budu vrlo znatiželjna te pokazuju veliki interes. Edukativne radionice bogatog sadržaja, bazirane su prvenstveno na edukaciji djece koje su organizirane na način da su prilagođene uzrastu djece i kontaktu sa životinjama.

Na edukativnim radionicama djeca uče zanimljive činjenice o životinjama koje ranije nisu imali prilike čuti, maze, hrane i češljaju životinje te tijekom obavljanja navedenih aktivnosti nimalo ne skrivaju sreću i oduševljenje što barem na trenutak mogu postati dijelom gospodarstva te stvoriti uspomene i iskustva vezana uz marljiv rad, igru i učenje.

Cijena edukativnih radionica uz proslavu rođendana u trajanju od 2 sata iznosi od 135 eura za 20 osoba te do 200 eura za 40 osoba. Kreativne radionice na kojima djeca sve što su saznali i naučili mogu iskazati crtežima, ali i one u kojima ipak malo moraju zaprljati svoje ručice, kao što je natjecanje u runjenju kukuruza, također se održavaju na gospodarstvu. Među raznim edukativnim i kreativnim radionicama koje se na gospodarstvu održavaju, posebno se isitiče edukativna radionica pod nazivom „Mali farmeri“.

Edukativna radionica „Mali farmeri“ namijenjena je djeci u dobi od 6 do 12 godina, Nekoliko dana prije održavanja edukativne radionice, vlasnici gospodarstva osmisle te putem društvene mreže „Facebook“ objave organizirani plan i program održavanja edukativne radionice. Program radionice uključuje dolazak i prijavu sudionika, pripremu hrane i vode za životinje, pripremu doručka za životinje, čišćenje nastambi, pauzu, timarenje i dresuru životinja, slobodnu igru do dolaska roditelja, čime se radionica i završava. Broj sudionika na edukativnoj radionici je ograničen, a cijena iznosi 15 eura po sudioniku.

Na gospodarstvu se također održavaju Uskrsne i Božićne radionice, poput zanimljive Božićne radionice pod nazivom „Adventić“. Radionica „Adventić“ se održava tijekom sredine prosinca, kada roditelji s djecom imaju priliku posjetiti obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“, farmu domaćih životinja, koja u tom razdoblju poprimi blagdansku atmosferu i duh koju oduševljena djeca nestrpljivo iščekuju.

Slika 14. Božićna radionica „Adventić na farmi“

Izvor: Službena Facebook stranica obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“

Izvor: <https://www.facebook.com/dusabaranje>

Roditelji djecu također imaju priliku fotografirati s vlasnikom gospodarstva Danijelom, koji kako bi djeci što više približio čar i radost Božića na gospodarstvu, obuče kostim Djeda Mraza te s pitomim životinjama u djedovom posebnom vozilu, razveseli svako dijete, ali roditelje koje u tom razdoblju posjete gospodarstvo te ne skrivaju oduševljenje kada ugledaju gospodarstvo koje potpuno poprimi blagdansku čaroliju i duh te bude uređeno, okićeno i pripremljeno za stvaranje nezabrovnih uspomena za sve posjetitelje gospodarstva. Cijena ulaznice je 5 eura po osobi, a zainteresiranim posjetiteljima je također osiguran i besplatan parking, Vlasnici gospodarstva za vrijeme blagdana u suradnji s Turističkom zajednicom Općine Bilje, sudjeluju u organizaciji „Živih jaslca“ na što su posebno ponosni, čime kroz društveno odgovornu praksu doprinose održivom razvoju.

Posjete na farmi moguće su isključivo uz prethodnu najavu i dogovor oko termina. Minimalan broj osoba koji istovremeno može posjetiti farmu je 10, iz razloga što vlasnici gospodarstva posjete pokušavaju uskladiti sukladno privatnim i poslovnim obvezama te aktivnostima na farmi poput posjeta vrtića i škola, turističkih posjeta, edukativnih kreativnih radionica i proslava rođendana. Cijena ulaznice za 2 sata boravka na farmi iznosi 5 eura po osobi. Gospodarstvo u ponudi nema ugostiteljske usluge, stoga je posjetiteljima dozvoljeno unošenje vlastite hrane i pića.

Vlasnici gospodarstva ističu kako su izuzetno zadovoljni brojem rezervacija na gospodarstvu, organizacijom i održavanjem lokalnih manifestacija, uvođenjem novih proizvoda i usluga, vjernošću posjetitelja koji im se uvijek rado vraćaju, kao i aktivnostima koje obavljaju potporne institucije. U obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“ uloženo je puno truda, rada, odricanja, ljubavi, pažnje, ali i novca, upravo kako bi životinje koje posjetitelji imaju priliku upoznati i maziti, imale sve što im je potrebno te kako bi bile tako pitome i umiljate kako posjetitelji, ali i vlasnici gospodarstva tvrde.

Vlasnici gospodarstva sve poslove i aktivnosti na farmi koje uključuju veterinarske usluge, uređivanje životnog prostora, svakodnevnu opskrbu životinja hranom, vodom, mineralima i vitaminima koji su neophodni za normalnu funkciju i razvoj organizma životinja, financiraju isključivo vlastitim sredstvima. Iako su vlasnici gospodarstva zadovoljni rastom prihoda, za sada je na maloj farmi domaćih životinja još uvijek prisutno više ulaganja nego dobiti. Vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, Sanja i Danijel, svakako planiraju unaprijediti gospodarstvo te dodatna ulaganja u nove, kreativne i zanimljive sadržaje, gospodarstvo obogatiti novim životinjama, a u budućnosti omogućiti i ponudu noćenja na gospodarstvu, odnosno otvoriti smještajne kapacitete za svoje posjetitelje.

5.4. Plan izrade promocijske podloge za ruralno turistički proizvod/uslugu

Oglašavanje putem društvenih mreža, koje podrazumijeva i uključuje kvalitetnu prezentaciju i predstavljanje proizvoda i usluge koja se nudi, posljednjih godina bilježi sve veći porast primjene, kako u turizmu, tako i u ostalim gospodarskim granama. Korištenjem brojnih komunikacijskih i informacijskih tehnologija i alata koji postoje na tržištu, u cilju privlačenja što značajnijeg broja posjetitelja na gospodarstvu, isticanjem kreativnog i zanimljivog sadržaja koje gospodarstvo nudi, razni gospodarski subjekti konkurentsku prednost na tržištu uspjeli su steći upravo kvalitetnim i prepoznatljivim načinom oglašavanja, oslušujući želje i potrebe njihovog unaprijed definiranog ciljnog tržišta te uspostavljenjem izravne komunikacije s njima.

Završki i Horvat (2020.), ističu kako je Internet, koji je dostupan svima, najučinkovitiji i najpristupačniji način primjene marketinga u turizmu, ali i jedan od najznačajnijih komunikacijskih kanala jer omogućuje zainteresiranim posjetiteljima gospodarstva uvid u najvažnije informacije vezane za gospodarstvo, sadržaj te turističku ponudu koju ono nudi. *Online* promocija i oglašavanje ključan je čimbenik u procjeni destinacije. Turističke zajednice

predstavljaju jedanu od najčešće korištenih platformi za oglašavanje turističkih gospodarstava. Turističke zajednice u Slavoniji, Baranji i Srijemu obično komuniciraju putem službenih internetskih stranica te im ujedno služe i kao e-marketinški alati. Seoska domaćinstva se uglavnom oglašavaju putem društvenih mreža, blogovima, javnim servisima za rezervaciju smještaja koji su prepoznati kao vrlo pristupačna i povoljnija rješenja.

Kada je riječ o području Slavonije i Baranje, Turističke zajednice predstavljaju jedan od najvažnijih alata i platformi za oglašavanje ruralno turističkih objekata. Prema podacima službene internetske stranice grada Beli Manastir, Turistička zajednica Baranje, na području koje obuhvaća, putem mnogobrojnih mjera, strategija te marketinških aktivnosti potiče kontinuirani rast i razvoj turističke ponude među subjektima koji se bave ugostiteljsko-turističkom djelatnosti. Pružanje marketinške potpore, promocija turističke ponude koju Baranja nudi na raznim sajmovima te putem medija, kao i izdavanje promotivnih brošura, ali i omogućavanje i lak pristup najpotrebnijim informacijama koje zanimaju turiste o Baranji i turističkoj ponudi, samo su neke od aktivnosti koje Turistička zajednica Baranje svakodnevno provodi.

Među mnogobrojnim ruralno turističkim gospodarstvima koja svoju promociju i oglašavanje obavljaju putem Turističke zajednice Baranje, ističe se i obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“. Turistička zajednica Baranje navodi kako je na obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“, moguće upoznati razne patuljaste domaće životinje poput konja, koza, zečeva, magaraca, svinja, mačaka, pasa te mnoge druge. Također ističu kako je glavni cilj gospodarstva omogućiti ljudima uspostavljanje kontakta sa životinjama te potaknuti empatiju kako kod djece, tako i kod odraslih. Životinje su vrlo pitome i mirne, stoga ih djeca mogu slobono maziti, hraniti i igrati se s njima. Istaknuto je kako se na gospodarstvu svakodnevno organiziraju razne edukativne radionice, igraonice starih zaboravljenih igara, ali i mogućnost proslave rođendana. Na službenoj Internet stranici Turističke zajednice Baranje, zainteresirani posjetitelji također mogu pronaći informacije vezane za rezervaciju termina, jer je najava dolaska obavezna, adresu obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, kontakt telefon, službeni Facebook profil gospodarstva te nekoliko fotografija gospodarstva.

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo također svoju promociju i oglašavanje obavlja putem službenog Facebook profila „OPG Duša Baranje“ na kojem svakodnevno objavljuju fotografije na kojima posjetitelji mogu vidjeti razne umiljate patuljaste životinje koje se nalaze na gospodarstvu, na koji način se vlasnici o njima brinu te fotografije i videozapise mnogobrojnih aktivnosti koje se na gospodarstvu obavljaju. Na gospodarstvu se organiziraju razne edukativne

radionice, poput edukativne radionice „Mali farmeri“, koja je namijenjena djeci u dobi od 6 do 12 godina. Nekoliko dana prije održavanja radionice, vlasnici gospodarstva osmisle te putem službenog Facebook profila objave organizirani plan i program radionice. Program radionice uključuje dolazak i prijavu sudionika, pripremu hrane i vode za životinje, doručak za životinje, čišćenje nastambi, pauzu za odmor, timarenje i dresuru životinja, slobodnu igru do dolaska roditelja, čime se radionica i završava. Putem službenog Facebook profila vlasnici gospodarstva za svoje posjetitelje organiziraju i razne nagradne igre u kojima metodom slučajnog odabira posjetitelji imaju mogućnost osvajanja obiteljskih ulaznica te ujedno i besplatan posjet obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“. Na službenom Facebook profilu gospodarstva zainteresirani posjetitelji mogu saznati sve informacije koje ih zanimaju u vezi gospodarstva, poput lokacije na kojoj se gospodarstvo nalazi te kako doći do njih, kontakt telefona i maila, vidjeti recenzije i komentare onih koji su gospodarstvo već posjetili, buduće događaje koje gospodarstvo organizira te šaljive fotografije i videozapise umiljatih životinja koje se na gospodarstvu nalaze. Također, zainteresirani posjetitelji vlasnike gospodarstva mogu i osobno kontaktirati putem Facebook profila te saznati dodatne informacije koje ih u vezi gospodarstva zanimaju.

Vlasnici gospodarstva službeni Instagram profil još nisu kreirali, no bez obzira na to, promociju putem Instagrama obavljaju oduševljeni posjetitelji objavljujući fotografije gospodarstva, umiljatih životinja koje se ondje nalaze te prirodnih ljepota koje okružuju Općinu Bilje te fotografije mnogobrojnih manifestacija i događaja kreativnog sadržaja koje se svakodnevno na području Baranje održavaju. Promocija se odvija tako što oduševljeni posjetitelji u opisu fotografije ili putem oznake fotografije istaknu lokaciju obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, tako da njihovi pratitelji te svi ostali korisnici društvene mreže „Instagram“, ukoliko su zainteresirani mogu saznati naziv mjesta na kojem su njihovi pratitelji kvalitetno proveli vrijeme na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu te kreirali uspomene i nezaboravne trenutke družeći se s umiljatim životinjama koje do sada nisu imali prilike vidjeti.

Budući da vlasnici gospodarstva vrlo uspješno vode i promociju obavljaju putem službenog Facebook profila, kreiranje Instagram profila te svakodnevno objavljivanje fotografija i videozapisa gospodarstva, predstavlja iznimno značajan korak u dodatnoj promociji gospodarstva, iz razloga što je Instagram danas jedna od najposjećenijih te najpopularnijih društvenih mreža u svijetu. Društvena mreža „Instagram“ svojim korisnicima također nudi mogućnost objave i kratkih videozapisa u trajanju do 15 sekundi pod nazivom „Instagram Reels“ putem čega vlasnici gospodarstva uz malo truda mogu kreirati vrlo kvalitetne,

edukativne, inspirativne i kreativne kratke videozapise koji privlače pozornost, što bi njihove pratitelje moglo potaknuti na komentiranje i dijeljenje videozapisa te istaknuti najvažnije informacije o gospodarstvu koje bi buduće posjetitelje mogle zanimati te im olakšati pretraživanje i potragu informacija o gospodarstvu. Instagram Reels idealna je opcija za prezentiranje ruralno turističkog proizvoda koje gospodarstvo nudi s obzirom na to da se videozapis najčešće prikazuje i onim korisnicima koji još uvijek nisu upoznati s gospodarstvom te predstavlja izvrstan način pronalaženja novih posjetitelja. Ukoliko se vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ odluče za kreiranje službenog Instagram profila, Instagram profil također mogu direktno povezati i sa službenim Facebook profilom, na način da vlasnici gospodarstva u opisu svog Instagram korisničkog računa postave poveznicu koji ostale korisnike društvene mreže „Instagram“ koji posjete službeni Instagram profil obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, može direktno odvesti na službeni Facebook profil gospodarstva te također i ondje pronaći sve informacije koje ih u vezi gospodarstva zanimaju što im neće predstavljati bilo kakve poteškoće jer su vlasnici gospodarstva vrlo ažurni te svakodnevno unaprjeđuju sadržaj Facebook profila gospodarstva raznim korisnim informacijama, fotografijama, zanimljivim činjenicama o pitomim životinjama i gospodarstvu, kreativnim video sadržajima, održavanju edukativnih radionica te mnoge druge.

Vlasnici gospodarstva svaki trenutak svog slobodnog vremena provode u osmišljavanju i kreiranju dodatnih, novih i zanimljivih sadržaja na gospodarstvu, kako bi ga unaprijedili i pripremili te stekli povjerenje budućih posjetitelja, ali kako bi svojim radom i kreativnošću zadržali povjerenje svih dosadašnjih. Iako vlasnici gospodarstva imaju svoje redovite poslove, kojima su također vrlo posvećeni, uz trud te dobru organizaciju i puno volje i rada, slobodno vrijeme posvećuju radu na gospodarstvu i zainteresiranim posjetiteljima, stoga bi od velikog značaja bi bilo kada bi na društvenim mrežama vlasnici gospodarstva prethodno objavili i posjetiteljima unaprijed predložili slobodne termine kada mogu posjetiti gospodarstvo te kreirati mogućnost rezervacije termina, kako bi olakšali sebi, ali i posjetiteljima.

Vlasnici gospodarstva također mogu kreirati i službenu web stranicu gospodarstva pod nazivom „OPG Duša Baranje“ gdje bi na jednom mjestu mogli istaknuti sve najvažnije informacije u vezi gospodarstva, od lokacije s uputama kako do gospodarstva doći, gdje posjetitelji imaju mogućnost parkiranja ukoliko dolaze autom ili na koji način do njih mogu doći javnim prijevozom, mail ili telefon na koji vlasnike gospodarstva mogu kontaktirati, ponuđene termine posjete gospodarstva uz mogućnost rezervacije, što mogu očekivati te kakva iskustva mogu steći posjetom gospodarstva, kratak opis povijesti te kako je gospodarstvo nastalo, fotogaleriju

i videozapise o gospodarstvu, mogućnost ostavljanja recenzije, ali i uvid u prethodne recenzije koje su ostavljali prijašnji posjetitelji, pregled prošlih, ali i budućih događaja koji se na gospodarstvu organiziraju te informacije vezane uz mogućnost proslave rođendana na gospodarstvu, kao i mnogobrojne druge informacije koje bi ih u vezi gospodarstva mogle zanimati.

Vlasnici gospodarstva također mogu kreirati i svoj službeni YouTube kanala te na njemu također objavljujivati zanimljive videozapise s gospodarstva. Ono što „Youtube“ u posljednje vrijeme čini vrlo zanimljivim i popularnim je mogućnost izrade „Shorts“ videozapisa, čije je maksimalno trajanje 60 sekundi, dok snimka mora biti vertikalna. Ovaj način prikazivanja videozapisa se u posljednje vrijeme sve češće koristi, iz razloga što traju kratko, privlači pozornost gledatelja te se putem njih mogu na vrlo jednostavan, slikovit i kreativan način prikazati razne najosnovnije informacije vezane, u ovom slučaju za obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ s ciljem privlačenja većeg broja gledatelja, stoga je vrlo važno kreirati što zanimljiviji i kreativniji sadržaj.

Google recenzije također čine vrlo važnu sastavnicu dobre promocije te su danas vrlo popularne i značajne kada je riječ o odabiru željene turističke destinacije. Bez obzira koliko dugo gospodarstvo posluje i koliko traje na tržištu, povrate informacije korisnika njihovog proizvoda ili usluge od iznimnog su značaja te mogu imati jako snažan utjecaj na ugled gospodarstva te privlačenje novih posjetitelja. Google recenzije predstavljaju lako dostupne i javne komentare koje korisnici ostavljaju te mjesto gdje svaki posjetitelj javno može podijeliti svoja stečena iskustva na gospodarstvu sa svim ostalim korisnicima koji budu pretraživali web stranicu obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“. Recenzije vlasnicima gospodarstva omogućuju uvid u vrlo vrijedne i značajne povratne informacije svojih posjetitelja koje im mogu pomoći u unaprjeđenju i poboljšanju svog proizvoda ili usluge, ali i potaknuti ih na razmišljanje te pronalaska ideje za kreiranje novih kreativnih sadržaja i događaja na gospodarstvu na temelju prijedloga koje im posjetitelji putem Google recenzija mogu ostaviti. Google recenzije koje su uglavnom pozitivnog sadržaja vlasnicima gospodarstva mogu doprinjeti u izgradnji brenda te stvaranje što kvalitetnijeg i boljeg ugleda, ali i povećanju povjerenja svojih trenutnih, ali i budućih posjetitelja.

Pored sve popularnijih i sve više korištenih društvenih mreža „Facebook“ i „Instagram“, u posljednje vrijeme se sve više ističe i društvena mreža pod nazivom „TikTok“, putem koje vlasnici gospodarstva također objavama kratkih videozapisa u trajanju od petnaest sekundi do tri minute, imaju mogućnost na vrlo brz, kreativan i jednostavan način promovirati svoje

gospodarstvo, objavom videozapisa na kojima prikazuju razne aktivnosti koje obavljaju na gospodarstvu, način na koji se brinu o životinjama na gospodarstvu, kako im pripremaju hranu, vodu te čiste njihove nastambe te videozapise s raznih edukativnih radionica koje se na gospodarstvu održavaju kako bi zainteresirani posjetitelji mogli vidjeti što od radionica te općenito posjetom gospodarstva mogu očekivati te kakva iskustva i znanja mogu steći.

Vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ u budućnosti za posjetitelje planiraju ostvariti i mogućnost noćenja na gospodarstvu u objektu na gospodarstvu koje će vlasnici gospodarstva urediti te koje će biti namijenjeno u svrhu smještaja, odnosno zainteresirani posjetitelji će moći rezervirati smještaj na obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“ putem aplikacije „Booking“ koju ruralno turistički, ali i sve druge vrste objekata u ovakve svrhe najčešće primjenjuju i koriste. Aplikacija „Booking“, također predstavlja vrlo uspješan oblik promocije gospodarstva, ali posebno smještajnih objekata za koje je prvenstveno i namijenjen. Nakon što vlasnici gospodarstva navedeni objekt uredi te ga učine prikladnim za posjetitelje koji na gospodarstvu odluče ostati više od jednoga dana, moći će svoje gospodarstvo te aktivnosti i usluge koje se na njemu odvijaju uspješno promovirati putem „Booking“ online stranice koja u posljednje vrijeme predstavlja jednu od najposjećenijih i najvećih online putničkih agencija. Oglašavanjem putem „Booking“ aplikacije uz navođenje i opis svih informacija vezano za smještaj na gospodarstvu koje će zainteresiranim posjetiteljima biti potrebne, nedvojbeno je kako će i ondje obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ uz sav kreativan, inovativan i zanimljiv sadržaj koji nudi, privući pažnju i zainteresiranost mnogih budućih posjetitelja i gostiju.

Pored raznih lako dostupnih i pristupačnih društvenih mreža, ističe se i mogućnost promocije putem letka, odnosno papirnatoг načina oglašavanja gospodarstva. Vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ na letcima uz pomoć kojih će promovirati svoje gospodarstvo, trebaju istaknuti sve najvažnije informacije vezane uz gospodarstvo na vrlo jednostavan, kvalitetan način bez puno teksta, ali s izuzetno kreativnom ilustracijom koja će objediniti sve navedene informacije u sliku te privući pažnju posjetitelja te ih upoznati s obiteljsko poljoprivrednim gospodarstvom „Duša Baranje“. Letke vlasnici gospodarstva mogu dijeliti na području Bilja i Baranje. Distribuiranje letaka također može biti obavljeno i putem pošte, na način da ovlaštenu dostavljač dijeli letke po raznim stambenim objektima izvan Bilja. Plakati također predstavljaju vrlo dobar način promocije i upoznavanja budućih posjetitelja s gospodarstvom te svim događajima i aktivnostima koje se na gospodarstvu odvijaju. Pored lako dostupnih i pristupačnih promocija putem društvenih mreža, mnogobrojnih aplikacija te letka,

plakati predstavljaju vrstu promocije koja zahtijeva nešto veće troškove, jer je za njihovu vidljivost na određenim javnim mjestima potrebno platiti i vrijeme, odnosno koliko dugo plakat može biti objavljen. Cijena plakata također značajno ovisi i o njegovom cjelokupnom izgledu, veličini, kvaliteti te o mjestu na kojemu je predviđeno njegovo prikazivanje. Kada je riječ o promociji putem letka ili plakata, od iznimne je važnosti njihov vizualni izgled te sadržaj koji čine samo najvažnije informacije, poput naziva gospodarstva, logo gospodarstva, kontakt telefon i email te ih ispuniti fotografijama onoga što obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ čine jedinstvenim i posebnim, bez puno teksta uz što kreativniji i slikovitiji prikaz kroz određenu zanimljivu ilustraciju koja će privući pažnju brojnih prolaznika. Također je vrlo važno istaknuti i QR kod, koji zainteresirani posjetitelji putem svojih mobilnih uređaja mogu očitati te na taj način pristupiti svim najvažnijim informacijama koje bi ih u vezi gospodarstva mogle zanimati.

QR kod predstavlja vrlo jednostavan i koristan alat u promociji mnogobrojnih proizvoda i usluga te se kao takav sve češće primjenjuje. U trenutku kada je QR kod uspješno učitao, pojavljuje se mogućnost za otvaranje poveznice koja najčešće vodi na službenu stranicu, u ovom slučaju službenu web stranicu obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ gdje posjetitelji mogu pronaći sve potrebne informacije u vezi gospodarstva koje ih budu zanimale. Najvažnije od svega je da plakat i letak budu vizualno dojmljivi te privlače pozornost, a QR kod vidljiv te lako dostupan za njegovo očitavanje. Uz pretpostavku da je službena stranica obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva u potpunosti kreirana te sadrži sve potrebne informacije o gospodarstvu, kojima će zainteresirani posjetitelji moći pristupiti te tako uspješno i lako organizirati posjet obiteljskog poljoprivrednog gospodarstvu „Duša Baranje“.

5.5. Implementacija

Na gospodarstvu je sve više posjetitelja, kako individualnih, tako i vrtića, škola, organiziranih višednevnih zajedničkih izlaza odraslih. Obitelji s malom djecom čine najveći udio posjetitelja, dok posjetitelji starije životne dobi također s oduševljenjem i radošću posjećuju gospodarstvo jer im ono omogućuje vraćanje u djetinjstvo, kao i ostvarivanje kontakta sa životinjama koje nisu imali priliku vidjeti dugi niz godina.

Gospodarstvo također posjećuju i strani turisti iz Australije, Kanade te Amerike koji ne skrivaju oduševljenje upoznavanjem kulture, običaja i tradicije koju Baranja nudi. Gospodarstvo

trenutno u ponudi ne nudi mogućnost noćenja na gospodarstvu, ali ističu kako će posjetitelji u budućnosti imati i mogućnost noćenja na gospodarstvu, u objektu na gospodarstvu koji vlasnici planiraju urediti u svrhu smještaja, odnosno iznajmljivanja soba na gospodarstvu, koje će zainteresirani posjetitelji moći rezervirati putem aplikacije „Booking“, koja se upravo u ovakve svrhe svakodnevno koristi i primjenjuje.

Jedno od načina oglašavanja gospodarstva koje će uskoro biti provedeno je kreiranje Instagram profila obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, kao i izrada promotivnih letaka putem kojih će se gospodarstvo također imati priliku oglašavati. Vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ izrađene letke pomoću kojih će promovirati svoje gospodarstvo te informacijama na letku upoznati i privući brojne buduće posjetitelje gospodarstva, mogu dijeliti na području Bilja te Slavonije i Baranje te na taj način probuditi znatiželju među stanovnicima na području Baranje za detaljnije informiranje o projektu koji do sada nisu imali prilike vidjeti ni posjetiti.

Distribuiranje letaka također može biti provedeno putem pošte, na način da ovlaštenu dostavljač dijeli letke po raznim stambenim objektima izvan Bilja. Kako je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ smješteno u centru Bilja, koje se nalazi nedaleko od grada Osijeka, distribucija letaka može biti kvalitetno i uspješno provedena u prvoj većoj gradskoj sredini. Vlasnici obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“ na letcima također mogu istaknuti i svoj QR kod na vidljivo mjesto. Ako je letak ili plakat vizualno dojmljiv, upečatljiv te privlači pozornost, onda će QR kod zasigurno biti od iznimnog značaja, jer će zainteresiranost za gospodarstvo biti veća.

Vlasnici gospodarstva ističu kako su zadovoljni dosadašnjim posjetima na gospodarstvu, načinom na koji kreiraju i prezentiraju nove proizvode i usluge svojim posjetiteljima te vjernošću posjetitelja, ali i pohvalama koje im oduševljeni posjetitelji upućuju za sav trud i rad koji je uložen u kreiranje projekta „Duša Baranje“. U obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo uloženo je puno truda, odricanja, rada, ljubavi, ali i novca, upravo kako bi životinje koje posjetitelji imaju prilike upoznati, imale sve što im je potrebno za zdrav i siguran razvoj i boravak na obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“. Iako je trenutno na maloj farmi domaćih životinja prisutno više ulaganja nego dobiti, vlasnici ističu kako su zadovoljni rastom prihoda. Vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“, Sanja i Danijel svakako planiraju razna dodatna ulaganja u gospodarstvo, a posebno kada je riječ o kreiranju novih kreativnih sadržaja za obitelji s malom djecom koje čine najveći udio posjetitelje, kao i uključivanje novih životinja u malu farmu domaćih životinje te u budućnosti

omogućiti zainteresiranim posjetiteljima obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva i uslugu noćenja na gospodarstvu, uređenjem i organiziranjem smještajnih kapaciteta za posjetitelje, koji budu imali želju ostati duže na gospodarstvu te ondje provesti nezaboravne trenutke, okruženi umiljatim i pitomim životinjama i prirodnim ljepotama Baranje.

5.6. SWOT analiza obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“

Kada je riječ o izvodljivosti određenog projekta, kako ističe Štefanić (2015.), SWOT analiza predstavlja idealan temeljni materijal kojim se provjerava i ispituje izvodljivost realizacije zamišljenog projekta te je vrlo korisna metoda za procjenu poduzetničke ideje u svim fazama razvoja projekta. SWOT analiza predstavlja kvalitativnu analitičku metodu koja se sastoji od četiri čimbenika koji prikazuju snage, prilike, slabosti i prijetnje određene situacije. U okviru vremena, snage i slabosti označavaju sadašnjost koja se temelji na prošlosti, dok prijetnje i prilike označavaju budućnost koja se temelji na prošlosti i sadašnjosti. Ukoliko se u obzir uzme praćenje unutrašnjeg i vanjskog okruženja, koje je svakako vrlo poželjno, SWOT analiza može predstavljati prikaz unutrašnjih snaga i slabosti te vanjskih prijetnji i prilika s kojima se organizacija u budućnosti može susresti. Ukoliko je SWOT analiza kvalitetno pripremljena i predstavljena, može pružiti vrlo pouzdan pregled slabih i jakih odrednica budućeg projekta. (https://hr.wikipedia.org/wiki/SWOT_analiza, 2021.)

Tablica 3. SWOT analiza obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“

Snage (Strengths)	Slabosti (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • Uspješna suradnja s turističkom zajednicom Općine Bilje • Organiziranje raznih edukativnih, blagdanskih radionica te proslave rođendana • Nepostojanje sličnog projekta na području Slavonije i Baranje • Očuvanje lokalne tradicije i običaja • Vidljivost mnogobrojnih pozitivnih recezija i iskustava koja posjetitelji dijele na društvenim mrežama • Gostoljubivost i ljubaznost vlasnika gospodarstva • Dobra prometna povezanost i blizina grada Osijeka • Sudjelovanje na lokalnim manifestacijama i događajima • Gospodarstvo nagrađeno „Suncokretom ruralnog turizma Hrvatske“ • Doprinos održivom razvoju sudjelovanjem na Adventu s turističkom zajednicom u projektu „Živih jaslica“ • Poznavanje ciljnog tržišta te njihovih želja i očekivanja • Kontakt sa životinjama koji na posjetitelje ima terapijski učinak 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak smještajnih kapaciteta • Nepostojanje službene internetske stranice na kojoj bi posjetitelji sve potrebne informacije vezane za gospodarstvo mogli pronaći na jednome mjestu • Vrlo mlado gospodarstvo (osnovano prije dvije godine) • Visoka početna ulaganja • Na gospodarstvu je trenutno prisutno više ulaganja nego dobiti
Prilike (Opportunities)	Prijetnje (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • Preuređenje objekta na gospodarstvu u svrhu smještajnih kapaciteta • Ulaganje u nove sadržaje na gospodarstvu i životinje • Ponuda rezervacije termina u kojima se gospodarstvo može posjetiti • Izrada kreativnih promotivnih materijala (plakat, letak, QR kod) • Kvaliteta marketinških aktivnosti • Aktivnosti potpornih institucija (turističke zajednice, ministarstva i druge) 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan porast broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava te ruralno turističkih destinacija na području Bilja • Depopulacija ruralnih područja • Negativan trend pada zainteresiranosti gostiju za posjet gospodarstvu • Pandemija i klimatske promjene

Izvor: autor

6. ZAKLJUČAK

Baranja predstavlja područje koje karakteriziraju prirodne i jedinstvene ljepote krajolika, bogata tradicionalna gastronomska ponuda koja je svakim danom sve više cijenjena i prepoznatljiva, prepoznatljive prirodne atrakcije i kulturne zanimljivosti te sklad tradicije, kulture i običaja te kao takva označava područje idealno za razvoj ruralnog turizma, koje su mnogi i prepoznali. Na području Baranje svakodnevno se organiziraju razne manifestacije i događaji kreativnog i zanimljivog sadržaja koje privlače velik broj zainteresiranih posjetitelja. U današnje vrijeme užurbanosti, koja nas svakodnevno okružuje, ruralni turizam predstavlja idealno mjesto za provođenje ugodnog boravka, odmora i uživanja u prirodnim ljepotama s obitelji i prijateljima. Sve veća zainteresiranost posjetitelja za odlazak na ruralni turizam rezultirala je značajnim porastom broja novonastalih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na području Baranje u posljednjih nekoliko godina, među kojima se ističe obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“, koje se nalazi u Bilju, nedaleko od Osijeka.

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ je projekt koji su osnovali vlasnici gospodarstva Sanja i Danijel Antonović. Gospodarstvo predstavlja malu farmu domaćih životinja, osnovano prije dvije godine te se još uvijek razvija. Vođeni činjenicom kako na području Slavonije i Baranje nema sličnog projekta, koji glavni naglasak pridaje kontaktu sa životinjama, vlasnici gospodarstva odlučuju se za osnivanje upravo takvog projekta organiziran kao obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.

Ciljno tržište gospodarstva predstavljaju obitelji s malom djecom te su upravo ona ta koju su kontaktom sa životinjama najviše oduševljena. Specifičan i jedinstven ruralno turistički proizvod učinio je obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ prepoznatljivim te je vrlo brzo privuklo pozornost mnogih zainteresiranih posjetitelja. Vlasnici gospodarstva ističu kako su zadovoljni razvojem gospodarstva i rastom prihoda, iako je na maloj farmi domaćih životinja trenutno prisutno više ulaganja nego dobiti. Uz provođenje dodatnih promotivnih aktivnosti, vlasnici gospodarstva planiraju također i dodatna ulaganja u razvoj gospodarstva, uključujući unaprjeđenje i kreiranje novih zanimljivih sadržaja na gospodarstvu, ulaganja u nove životinje, a u budućnosti uvođenje i usluge smještaja na gospodarstvu, uređenjem smještajnih kapaciteta.

7. LITERATURA

1. Baranjski kulen. <https://www.belje.hr/product/baranjski-kulen/> Pristupljeno (05.06.2024.)
2. Bilje. <https://tzo-bilje.hr/mjesto/bilje/> Pristupljeno (28.06.2024.)
3. Biljsko jezero – Stara Drava. <http://www.neodoljihrvatska.eu/2021/01/21/biljsko-jezero-stara-drava/> Pristupljeno (28.06.2024.)
4. Dan otvorenih vrata dvorca Eugena Savojskog. <https://mint.gov.hr/vijesti/dan-otvorenih-vrata-dvorca-eugena-savojskog/5087> Pristupljeno (22.05.2024.)
5. Dvorac Eugena Savojskog – kulturne znamenitosti. <https://tzbaranje.hr/dozivate/kulturne-znamenitosti/dvorac-eugena-savojskog/> Pristupljeno (22.05.2024.)
6. Etnološki centar baranjske baštine – kulturne znamenitosti. <https://tzbaranje.hr/dozivate/kulturne-znamenitosti/etnoloski-centar-baranjske-bastine/> Pristupljeno (18.06.2024.)
7. Kopački rit. <https://tzbaranje.hr/dozivate/prirodne-atrakcije/> Pristupljeno (22.4.2024.)
8. Kulen. <https://tzo-bilje.hr/enogastro/kulen/> Pristupljeno (05.06.2024.)
9. Međunarodni etno susreti. <https://tzo-bilje.hr/etno/medunarodni-etno-susreti-dunav-drava-u-bilju/> Pristupljeno (27.06.2024.)
10. O Baranji. <https://tzbaranje.hr/o-baranji/> Pristupljeno (13.5.2024.)
11. Park prirode Kopački rit. <https://tzo-bilje.hr/atrakcije/park-prirode-kopacki-rit/> Pristupljeno (25.04.2024.)
12. Paprika fest u Lugu. <https://tzo-bilje.hr/etno/paprika-fest-u-lugu/> Pristupljeno (10.07.2024.)
13. Povijest Etnološkog centra baranjske baštine. <https://etnobaranja.eu/hr/o-nama> Pristupljeno (19.06.2024.)
14. Program rada s financijskim planom za 2024. godinu. <https://tzo-bilje.hr/wp-content/uploads/2024/01/PROGRAM-RADA-I-FIN-PLANA-ZA-2024.pdf> Pristupljeno (15.07.2024.)
15. Ribarski dani u Kopačevu. <https://tzo-bilje.hr/etno/ribarski-dani-u-kopacevu/> Pristupljeno (30.06.2024.)
16. Sudarić, T., Plaščak, I. i Petrač, M. (2021.): Uspješnost razvoja ruralnog turizma u Općini Bilje. *Agroeconomia Croatica*, 11 (1), 83-92. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/269944>
17. SWOT analiza. https://hr.wikipedia.org/wiki/SWOT_analiza Pristupljeno (21.07.2024.)
18. Štefanić I. (2015.): Inovativno³ poduzetništvo, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek 2015.

19. Turistička zajednica Baranje. <https://www.beli-manastir.hr/turisticka-zajednica-baranje/> Pristupljeno (17.7.2024.)
20. Tubić, D. (2019.): Ruralni turizam: od teorije do empirije. Virovitica: Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici.
21. Tubić, D. (2015.): Model razvoja ruralnog turizma Kontinentalne Hrvatske, Ekonomski fakultet u Osijeku, 2015.
22. Ulica zaboravljenog vremena. <https://tzbaranje.hr/dozivate/kulturne-znamenitosti/ulica-zaboravljenog-vremena/> Pristupljeno (20.06.2024.)
23. Vinski podrum Belje. <https://knezevi-vinogradi.hr/turisticki-subjekt/vinski-podrum-belje/> Pristupljeno (18.07.2024.)
24. Woods, M. (2005.): Ruralna geografija. Procesi odjeci i iskustva u ruralnom restrukturiranju, Bokan, Nataša (ur.) Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, 2020.
25. Završki, M. i Horvat, K. (2020.): Uloga i utjecaj e-marketinga u turizmu Slavonije i Baranje. *Communication Management Review*, 05 (01), 104-123.
Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/238222>
26. Živković, P. (2021.): Turistička privlačnost Slavonije i Baranje Osječko-baranjske županije, Osijek, 2021.

8. SAŽETAK

Baranja predstavlja područje koje je jedinstven spoj tradicije, kulture i običaja te kao takva savršeno funkcionira. Uz jedinstvene prirodne ljepote krajolika koje ju karakteriziraju, mnogobrojne kulturne znamenitosti te bogata gastronomska ponuda, označava idealno područje za razvoj ruralnog turizma, koje su mnogi i prepoznali. Ruralni turizam pomaže očuvanju lokalnog identiteta i tradicije te je značajan element društvenog i turističkog razvoja ruralnih područja. Na području Baranje zabilježen je porast novonastalih obiteljsko poljoprivrednih gospodarstava među kojima se posebno ističe obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ koje predstavlja malu farmu domaćih životinja te glavni značaj pridaje kontaktu sa životinjama što iz dana u dan privlači sve veći broj zainteresiranih posjetitelja, kako domaćih tako i stranih te ju na ovom području čini jedinstvenom i posebnom. Vođeni činjenicom kako u Slavoniji i Baranji nema sličnog projekta, koji glavni naglasak stavlja na kontakt sa životinjama, vlasnici gospodarstva Sanja i Danijel Antonović, odlučuju se za pokretanje projekta koji upravo to i nudi. U središtu Bilja, daleko od gradske užurbanosti, smješta je mala farma domaćih životinja, koje su izrazito pitome i umiljate. Djeca su kontaktom sa životinjama najviše oduševljena te vrlo često izraze želju kako upravo na obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“ žele organizirati proslavu rođendana. Nedvojbeno je kako će se gospodarstvo u budućnosti uspješno razvijati te ulaganjem u dodatne sadržaje na gospodarstvu steći značajnu konkurentsku prednost na tržištu, kao i mnoštvo oduševljenih posjetitelja.

9. SUMMARY

Baranja represents an area that is unique combination of tradition, culture and customs and as such it functions perfectly. In addition to the unique natural beauty of the landscape that characterizes it, numerous cultural sights and a rich gastronomic offer, it marks an ideal area for the development of rural tourism, which many have recognized. Rural tourism helps preserve local identity and tradition and is a significant element of social and tourist development in rural areas. In the area of Baranja, there has been an increase in newly created family farms, among which the family farm „Duša Baranje“ especially stands out, because it represents a small farm of domestic animals and places the main importance on contact with animals, which attracts an increasing number of interested visitors every day and makes it unique and special in this area. Guided by the fact that there is no similar project in Slavonia and Baranja, which places the main emphasis on contact with animals, the owners of the farm, Sanja and Danijel Antonović, decide to launch a project that offers just that. In the centre of Bilje, far from the hustle and bustle of the city, there is a small farm of domestic animals, which are extremely tame and cuddly. Children are most delighted by the contact with animals and very often express their wish that they want to organize a birthday celebration on the family agricultural farm „Duša Baranje“. There is no doubt that the family agricultural farm will develop successfully in the future, and by investing in additional facilities at the family agricultural farm, it will gain a significant competitive advantage on the market, as well as a multitude of enthusiastic visitors.

10. POPIS TABLICA

Tablica	Naziv	Stranica
1.	Pregled poticajnih (push) i privlačnih (pull) čimbenika	6.
2.	Indeks uspješnosti razvoja ruralnog turizma u Općini Bilje prikazan kroz društvene i gospodarske varijable	21.
3.	SWOT analiza obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“	42.

11. POPIS SLIKA

Slika	Naziv	Stranica
1.	Park prirode Kopački rit	11.
2.	Park prirode Kopački rit	11.
3.	Kompleks dvorca Tikveš	13.
4.	Ulica zaboravljenog vremena	14.
5.	Manifestacija Wine & Walk	16.
6.	OPG Petar Dobrovac, baranjski kulen	17.
7.	Vinski podrum Belje	19.
8.	Dvorac Eugena Savojskog	22.
9.	Ribarski dani u Kopačevu	23.
10.	Logo obiteljsko poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“	26.
11.	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“	27.
12.	Uzgoj krupnih domaćih životinja na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“	28.
13.	Uzgoj sitnih domaćih životinja na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“	28.
14.	Božićna radionica „Adventić na farmi“	32.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni diplomski studiji, Agroekonomika

Diplomski rad

Razvojna strategija obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva „Duša Baranje“

Magdalena Jelečević

Sažetak:

Baranja predstavlja područje koje je jedinstven spoj tradicije, kulture i običaja te kao takva savršeno funkcionira. Uz jedinstvene prirodne ljepote krajolika koje ju karakteriziraju, mnogobrojne kulturne znamenitosti te bogata gastronomska ponuda, označava idealno područje za razvoj ruralnog turizma, koje su mnogi i prepoznali. Ruralni turizam pomaže očuvanju lokalnog identiteta i tradicije te je značajan element društvenog i turističkog razvoja ruralnih područja. Na području Baranje zabilježen je porast novonastalih obiteljsko poljoprivrednih gospodarstava među kojima se posebno ističe obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo „Duša Baranje“ koje predstavlja malu farmu domaćih životinja te glavni značaj pridaje kontaktu sa životinjama što iz dana u dan privlači sve veći broj zainteresiranih posjetitelja, kako domaćih tako i stranih te ju na ovom području čini jedinstvenom i posebnom. Vođeni činjenicom kako u Slavoniji i Baranji nema sličnog projekta, koji glavni naglasak stavlja na kontakt sa životinjama, vlasnici gospodarstva Sanja i Danijel Antonović, odlučuju se za pokretanje projekta koji upravo to i nudi. U središtu Bilja, daleko od gradske užurbanosti, smješta je mala farma domaćih životinja, koje su izrazito pitome i umiljate. Djeca su kontaktom sa životinjama najviše oduševljena te vrlo često izraze želju kako upravo na obiteljsko poljoprivrednom gospodarstvu „Duša Baranje“ žele organizirati proslavu rođendana. Nedvojbeno je kako će se gospodarstvo u budućnosti uspješno razvijati te ulaganjem u dodatne sadržaje na gospodarstvu steći značajnu konkurentsku prednost na tržištu, kao i mnoštvo oduševljenih posjetitelja.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: prof. dr. sc. Tihana Sudarić

Broj stranica: 49

Broj grafikona i slika: 14

Broj tablica: 3

Broj literaturnih navoda: 26

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: ruralni turizam, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, tradicija, gastronomija, Baranja

Datum obrane: 27. rujna 2024.

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. prof. dr. sc. Jadranka Deže, predsjednik
2. prof. dr. sc. Tihana Sudarić, mentor
3. doc. dr. sc. Jelena Kristić, član

Rad je pohranjen u: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
University Graduate Studies, Agroecconomics

Graduate thesis

Development strategy of the „Duša Baranje“ family farm

Magdalena Jelečević

Abstract:

Baranja represents an area that is unique combination of tradition, culture and customs and as such it functions perfectly. In addition to the unique natural beauty of the landscape that characterizes it, numerous cultural sights and a rich gastronomic offer, it marks an ideal area for the development of rural tourism, which many have recognized. Rural tourism helps preserve local identity and tradition and is a significant element of social and tourist development in rural areas. In the area of Baranja, there has been an increase in newly created family farms, among which the family farm „Duša Baranje“ especially stands out, because it represents a small farm of domestic animals and places the main importance on contact with animals, which attracts an increasing number of interested visitors every day and makes it unique and special in this area. Guided by the fact that there is no similar project in Slavonia and Baranja, which places the main emphasis on contact with animals, the owners of the farm, Sanja and Danijel Antonović, decide to launch a project that offers just that. In the centre of Bilje, far from the hustle and bustle of the city, there is a small farm of domestic animals, which are extremely tame and cuddly. Children are most delighted by the contact with animals and very often express their wish that they want to organize a birthday celebration on the family agricultural farm „Duša Baranje“. There is no doubt that the family agricultural farm will develop successfully in the future, and by investing in additional facilities at the family agricultural farm, it will gain a significant competitive advantage on the market, as well as a multitude of enthusiastic visitors.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Mentor: PhD, Tihana Sudarić, Full Professor

Number of pages: 49

Number of figures: 14

Number of tables: 3

Number of references: 26

Original in: Croatian

Key words: rural tourism, family farming, tradition, gastronomy, Baranja

Thesis defended on date: 27th September 2024.

Reviewers:

1. PhD, Jadranka Deže, Full professor, president
2. PhD, Tihana Sudarić, Full professor, mentor
3. PhD, Jelena Kristić, Associate professor, member

Thesis deposited at: Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek